

In Nuperam Theodori Antonidis, Ecclesiastis Belgae, Sententiam De Mystico Historiae Ijobeae Sensu

Lipsiae: Typis Immanuelis Titii, [1703?]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn874351014>

Druck Freier Zugang

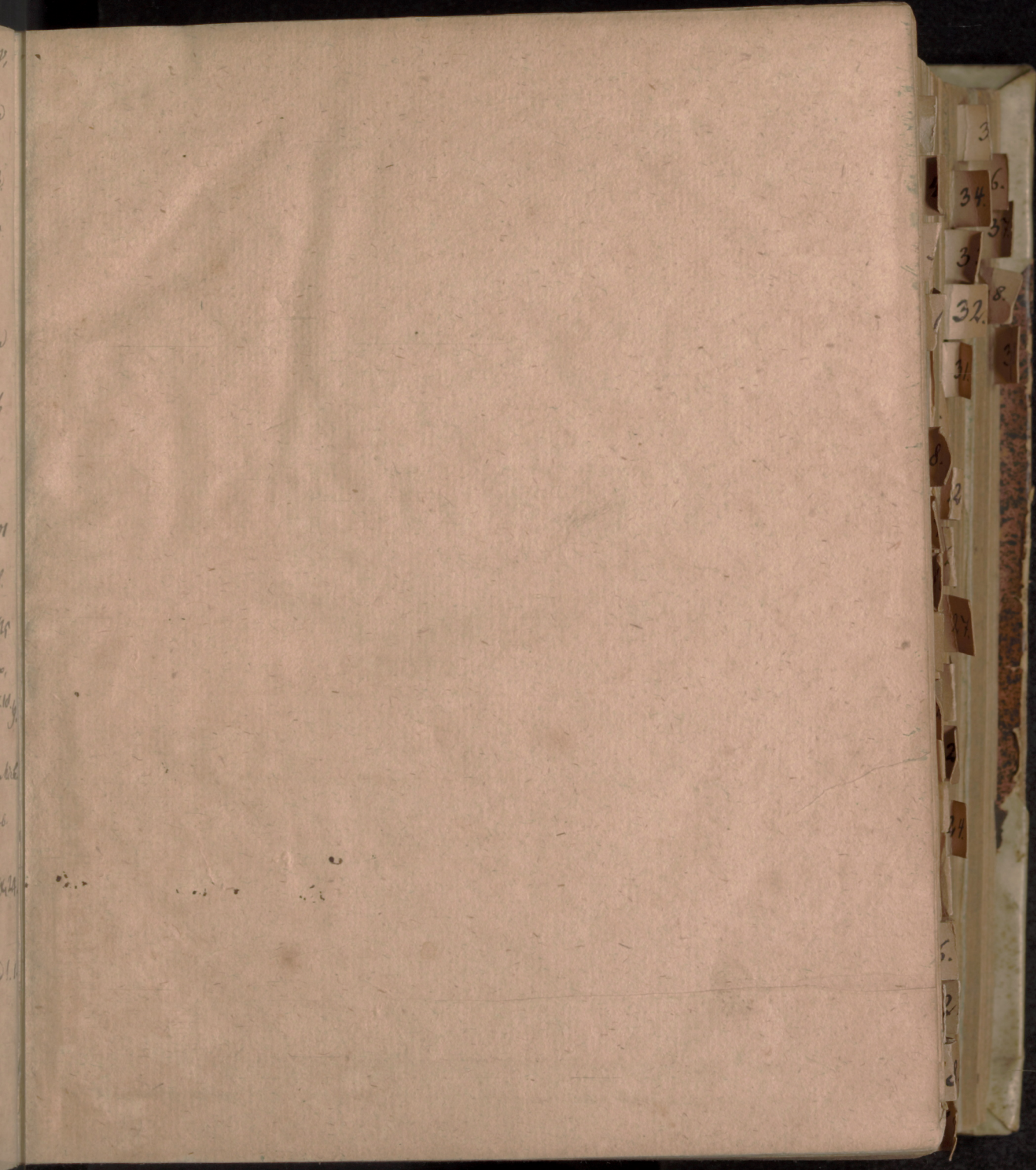
OK
43

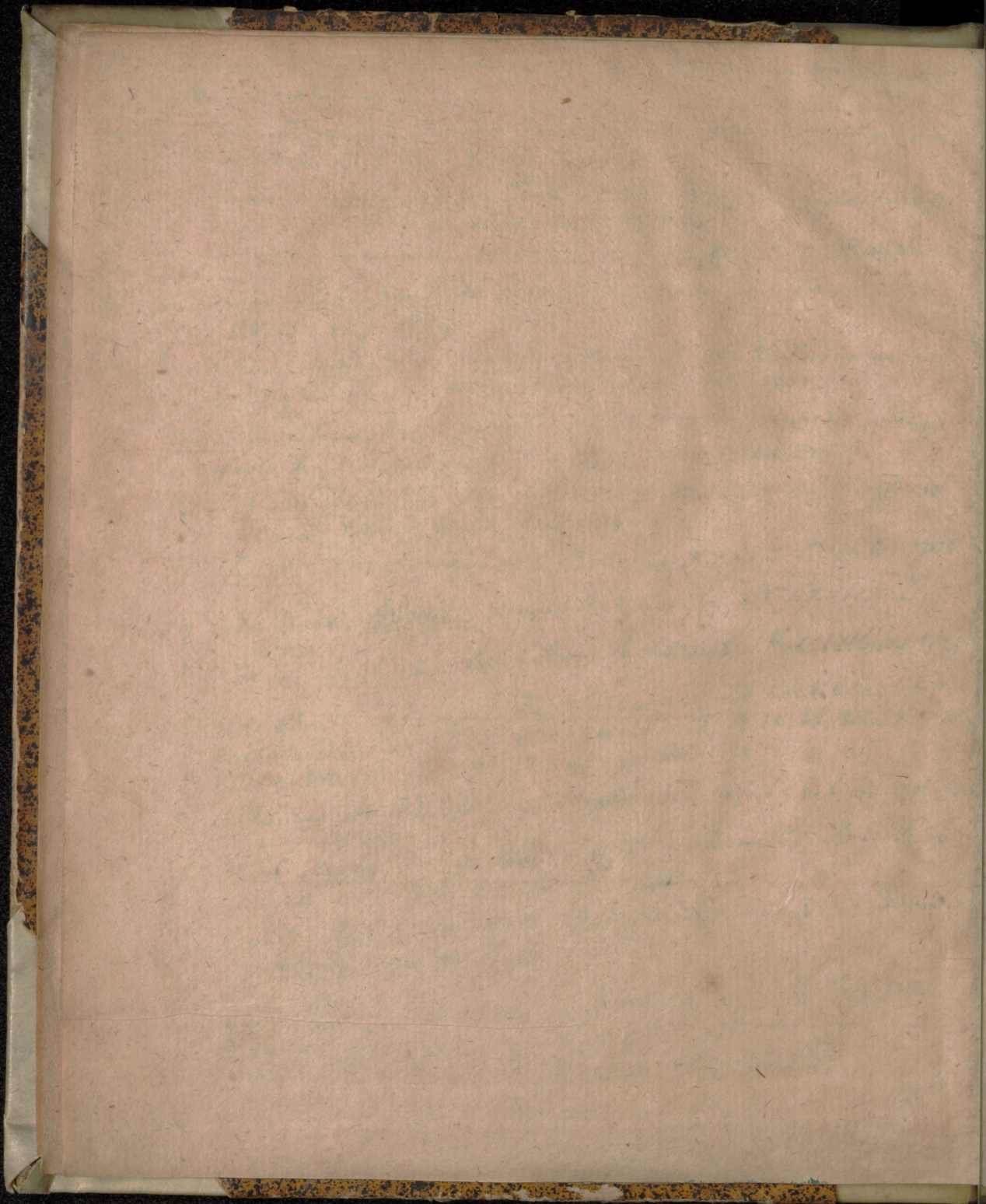
49. el. 4.

Fa-1092 (43.)

- Deam
1. Henr. Quint Theologiae exegeticae methodo analytica proposita et tota, bulis fucinato comprehensa. Lips. 1723.
 2. a. Cor. Schramm de dictis vel. Test. in veteri Testamento repetitis. Helmst. 1729.
 2. b. Christ. Ben. Michaelis de studiis partium a sacrorum literarum inter. pretatione renovanda. Hal. 1729.
 2. c. Franc. Wakenius de pietate critica. Wittel. 1731.
 3. Jo. Reich. Rufus de variis Aegyp. montem Sinae aspectu. Jen. 1716. rec. 1733.
 4. Jean de Serpente Ductore non naturali sed solo diabolo. ad Gen. III. 1-15. ibid. 1712.
 4. b. Jo. Trichmannus de ligatione Jafaci ad Gen. XXXII. vers. 5. Jen. 1662.
 9. a. Jo. Andr. Schmedius de oraculo a Rebeca confecto. Ad Gen. XXXVI. 21. Helmst. 1712.
 9. b. Nich. Beherstanz de Rachelis deliciis Judaicum ad Gen. XXX. 14. Wittel. 1660. rec. 1710.
 10. a. Christ. Bened. Michaelis antiquissimam Idumaeorum historiam ad Gen. XXXVI. 30-39. Hal. 1734.
 10. b. Godt. Fried. Gudius de Hebraica oblectricum origine ad Exod. I. 15. Lips. 1724.
 11. Christi. Weis de duplici petra in deserto percurta ad Exod. XVIII. 1-7. Vet. Num. XX. 1-13. Lips. 1727.
 12. a. Jo. Andr. Schmedius de Jethrone ad Exod. II. et XVIII. Helmst. 1715.
 12. b. Jo. Christo. Ortelius de fonte Jafaci principium baculis fossis et comite ad Num. XXI. 16. 17. 18. Lips. 1718.
 13. Jo. Gott. Carpponius de annis jubileis secundum disciplinam Hebraeorum. Lips. 1730. (ad Levit. XXV.)
 14. Jo. Carol. Beheim de divorzio Juae a DEO nunquam praecipito, neque etiam legaliter permissa. ad Deuter. XXIV. 1-4. et Malachi. II. v. 15. 16. Helmst. 1729.
 15. 16. Jo. Ledacchia de Dard. Ph. A. aduersus iniquas Judaeorum detortiones. Lips. 1727.

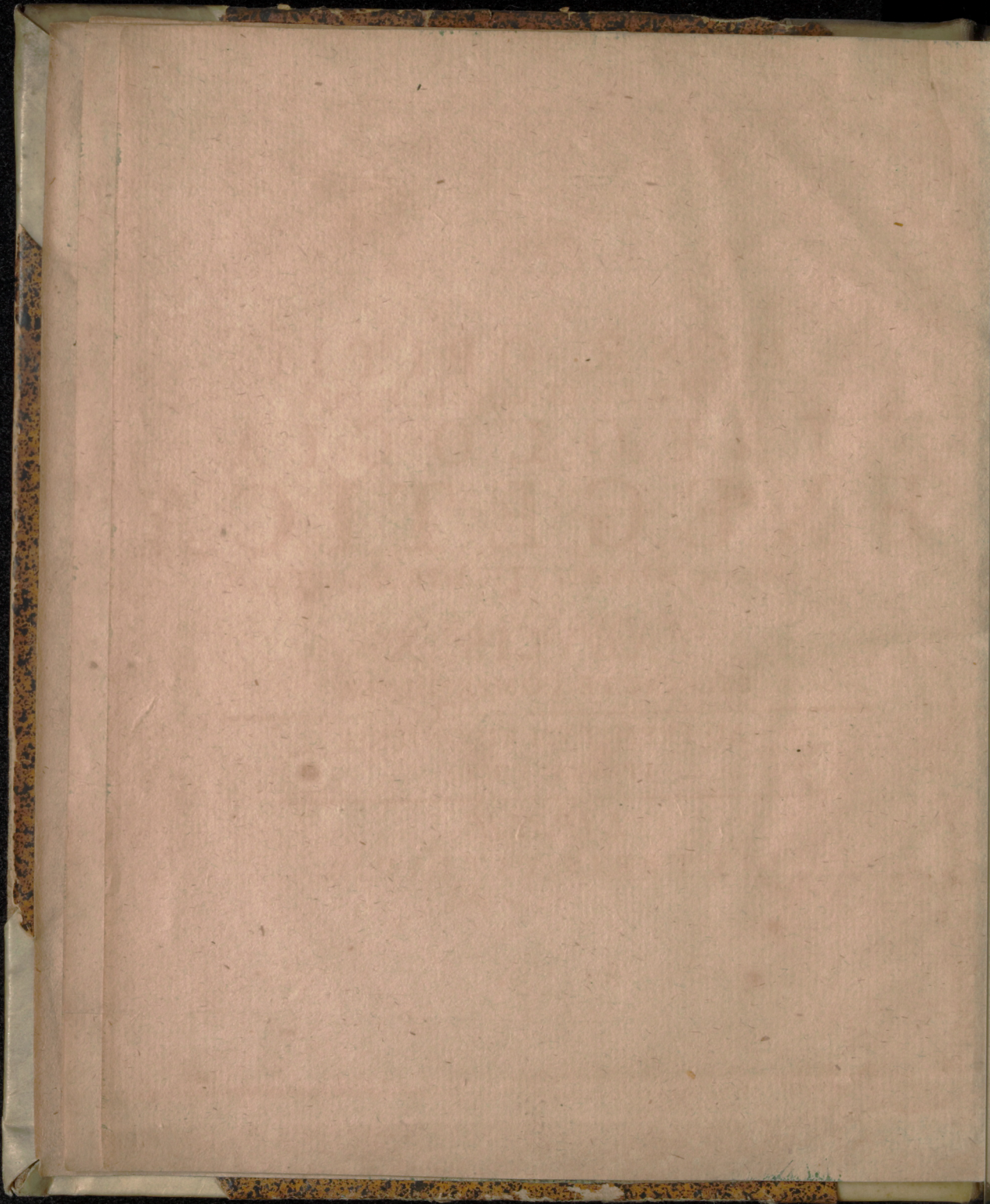
17. Lud. Friedr. Weisius de coelis et clausis Jobusacorum ad 2 Sam V,
v. 6, 7. O. Witteb 1721.
18. Jo. Andr. Sargius de Davidis in Ammonitas devictos mitigata
crudelitate ad 2 Sam. XII, 31. Jen 1710.
19. Jo. Friedr. Hageni ^{opus} ~~opus~~ ^{opus} Moses Aegyptum jure interfe-
cerit ad Exod II, 11. 12. 1685. rec. Witteb 1720.
20. Eundem Elias corcorus convictor ad 1 Reg. XVII, 1-6. Witteb 1685.
21. Jo. Christ. Heberstein de Maacha a regia renata ad 1 Reg
XV, 13. Lips. 1734.
22. Jo. Friedr. Majerus de Achabo appetente et Nabatho vitam
vineae postponente ad 1. Reg. XXI. 1685. rec. 1701.
23. Eundem de reformatione Josiad regis ab idolo יהויה in templo
facto ad 2 Reg. XXII, 6. 7. 1685. rec. Witteb 1701.
24. Jo. Schmidii ⁱⁿ ~~disquisitionis~~ ^{disquisitionis} in Antonio festentiam de mystico
eo historiae Jobeae sensu. Lips. 1703.
25. J. Faustii Exercitationis in Malum XXXIV. Argentor. 1701
26. 27. Jo. Godefr. Pfeifferi commentationes in J. LXXVIII. Lips.
28. Jo. Henr. Michaelis ¹⁷²⁴ de libro Coheleth. Hal 1716 rec 1725
29. Christi. Bened. Michaelis de Salomonis ad Lactitiam ep.
hortationibus ad Cohel. II, 2. 24. 26. III, 4. 12. 13. 22. V, 7. 10. 19.
VIII, 14. VIII, 15. IX, 7. 8. XI, 9. 10. Hal. 1729.
30. Jo. Schmidius de salutifera perruptoris resurrectione, ep. Mich.
II, 13. Lips. 1705.
31. Jo. Gerh. Meier de succello et basi Ediorum. ad Anos. VI 26.
coll. Actos. VIII, 43. Helmsl. 1726
32. Jo. Reinh. Rufius de xxx hebdomadibus Danielis ad Dan. XII, 24.
25. 26. 27. Jen 1720. rec. 1723.
33. Jo. Adam Quasius de vera significatione vocis אֱלֹהִים ad Abd. I. I.
Lips. 1729.

HENR. OPITII
PHILOSOPHI
METEOROLOGICA
EXEGETICA

3
34
3
32
3
8
2
1
1
1
24
5.
16.
12
12
1

24.
J. N. D. J.

IN NUPERAM
THEODORI ANTONIDIS,
ECCLESIASTIS BELGAE,
SENTENTIAM
DE
M Y S T I C O
HISTORIAE IJOBEAE
S E N S U,

ADPROBANTE VENERANDO THEOLOGORUM
IN ALMA LIPSIENSI ORDINE

SUB PRAESIDIO

DN. JOHANNIS SCHMIDII,
SS. THEOLOGIAE DOCTORIS EJUSDEMQUE,
UT ET ELOQVENTIAE, PROFESSORIS PUBLICI,
ALUMNORUM ELECTORALIIUM EPHORI, COLLEGII
B. MARIAE VIRGINIS SENIORIS
ET PRAEPOSITI,

*PATRONI AC PRAECEPTORIS SUI
AETATEM COLENDI,*

D. XII. OCTOBR. M DCC III.

PLACIDE ET SUBMISSE INQUIRET

M. Gottfried Wagner / WESMARIA-MERSBURG.
SACRARUM LITERARUM STUDIOsus.

L I P S I A E,
TYPIS IMMANUELIS TITII.

30.

1. Theff. V.

v. 20.

Προφητείας μὴ ἐξθενεῖτε.

v. 21.

Πάντα δοκιμάζετε
τὸ καλὸν κατέχετε.

Jac. V. v. 11.

Ἰδοὺ, μακαρίζομεν τὰς ὑπομένοντας. τὴν ὑπομονὴν ἰσχυροποιήσατε, καὶ τὸ τέλος κυρίας εἶδετε, ὅτι πολυεύσπλαγχι ἐστὶ καὶ οὐκίτημων.

minis fuit. *Quaestium*, quod valde miramur, de ipsa historiae Ijobeae veritate, seu, num extiterit unquam Ijob, an narretur de eo fabula. *Quaestium* porro ab iis, qui extitisse Ijobum crediderunt, de Ijobi prosapia: num Chami e Cenaane, an Schemi, vel ex Aramo, vel ex Arphachschado: si Schemi ex Arphachschado, num per Nabbohem aut Nabboris progeniem, an per Abrahamidas: si per hos, num e Midiane, Keturaea, an ex Jisaaco, Saraea prole: si ex Jisaaco, num per Serabb, Esavi, an per Jisaschar, Jacobi filium nepos: numve proin, ut in his sententiarum divortiiis diversimode supponitur, וַיְהִי אַרְמִי, e Gen. X, 23. an וַיְהִי נַבְחֹרִישׁ, e Gen. XXIII, 21. aut Utzita minimum, an וַיְהִי רַגְמֹוּלִישׁ, e Num. X, 29. an וַיְהִי סֵרַבְבִּי בֶּרְרִיתָא, e Gen. XXXVI, 33-34. an וַיְהִי יִשָּׁכָר Jisaschari, e Gen. XLVI, 13. & i. Par. VII, 1. Ijob fuerit; adeo non omnes uno ore ad Ijobum: Auctore ab illo ducis originem. *Quaestium* ulterius de Ijobi sede ac patria: num Armenia & in ea, nescio quae, Constantinopolis, an Palaestinae quaedam pars, vel Aquilonem vel Austrum versus sita, an Syriae, hujusque vel Damascenae, vel Apamenae, vel Petraeae, vel Scenitidis seu Desertae regio adpellanda sit וַיְהִי אֶרֶץ אֱמֹרִית, de qua sermonicaretur Noster: hic amor, haec patria est, aut: hae nobis propriae sedes. *Quaestium* quoque de Ijobi familia: num Dinam Jacobeam, an Arabissam aliquam, num unam, an mortua priori alteram duxerit, numque ex integro conjugio septem tantum, an quatuordecim, tres tantum, an sex filias sustulerit observans, ut decet, connubialia jura. *Quaestium* praeterea de Ijobi cum politico tum religioso statu: civisne fuerit an rex regumque parens: gentilisne an fidelis, unius vel Trinivius Dei cultum isto sorsurus alloquio: Sit nobis eadem religio & pietas. *Quaestium* amplius de Ijobi aevo: num ante Abrahamum, diu aut proxime, an cum eo, an post Abrahamum, sicque num Jisaaci, an Jacobi, an Jisraelitarum in Aegypto aut post exodum in deserto cum Mose degentium, an Judicum, an Davidis aut Solomonis, an Abasveri temporibus vitam egerit peregeritve noster hic Nestor, ad quem coaevi: O facunde fenex, aevi prudentia nostri. *Quaestium* adhaec de Ijobeae uti calamitatis, ita vitae totius duratione: num aetatis anno quinquagesimo, an sexagesimo tertio, an septuagesimo, an octogesimo quinto vel alteriori coepisse oportuerit tot volvere casus insignem pietate virum, tot adire labores, numque post annum, an exacto biennio aut quadriennio, an elapsis demum quatuordecim annis dici tandem potuerit: optatus ille portus aerumnis adest: & num per omnem aetatem annos vixerit centum qua-

quadraginta aut octoginta, an, quod majus, bis centum aut additis in super decem, aut decem septem, aut viginti aut quadraginta aut duo de quinquaginta aut quinquaginta quinque, aut duobus & sexaginta, introducendus ideo Nestoris verbis: vixi Annos bis centum, nunc tertia vivitur aetas.

Quaesitum denique de Ijobi libro: qua auctoritate, num divina, an humana: quo auctore, num a Ijobi ipso aut ejus amicis, an a Mose, si non primo scriptore, interprete tamen, an a Solomone aut quodam Davidis Solomonisve $\sigma\upsilon\chi\lambda\omicron\upsilon\omega$, an post Solomonem a Prophetarum nonnemine: quo tempore, num Ijobi, an secuturo demum: quo idiomate, num duplici, Arabico primum vel Syriaco, dein Hebraeo, an uno tantum, solo Hebraeo, & si Hebraeo, qua Hebraeorum dialecto, purane an e Syriasmis, Arabismis & Hebraismis mixta, & si cum aliorum scriptis dialectum conferas, num Mosi, an Davidi aut Solomoni usurpata: quo, si dialogos a c. III. v. 3. ad c. XLII. v. 6. species, metri genere, num heroico eoque plane singulari, an nobis incognito, quove instituto, num brevi materiae dictae in tabulis privatis delineatione, an longiori statim in publicis diductione, si Ijobus quidem vel Ijobeus aliquis primus putetur auctor, sin alius, num prout dicta omnia sunt, an prout dici potuissent, (quae de his illisve rebus ac phrasibus Libri Ijobei motae sunt, quaestiones satis difficiles taceo in praesenti,) consignatus sit; reperiasque omnino, quibus adrisit consilium, ut, quicquid de libro Ijobi disquiritur, excepta summum Γεοργεωσις perinde atque Auctor desinat, inquiri. Tentavit jamdiu per sedecim integra capita in excutiendis singulis hisce & cognatis questionibus, quod e sua aliorumque confessione pari diligentia nemo, Fridericus SPANHEMIUS, F. Senex, non sine moerore totius & Belgii & Orbis eruditi, fato ante annum functus, dignus ipse luctu, quo ex ejus mente Bochartus, (vid. L. m. c. c. XVI. §. 9.) cui nimirum Musae parentarent canerentque lugubri carmine, quali sub densis ramorum concinit umbris Daulias assumti fata gemens Ityli, in Historia Jobi sive de obscuris Historiae commentatione secundis curis vere secundis Lugd. Batav. a se edita an. 1672. Et in Enchiridio suo Biblico an. 1681. primum, hoc anno tertium Tiguri excuso Johannes Henricus HEIDEGGERUS, genuinus Spanhemii Discipulus, quadriennio ante Magistrum mortuus ac paricum eo luctu dignus, sique canenti in Ejusdem funus Vejelio succinere placeat, toto celebratus in orbe Theiologus, in contrahendis e commendatissima Spanhemii sui commentatione sententiis dandisque ex ea solidissimis quibusque ad propositas quaestiones responsis, quod omnibus fortasse con-

sentientibus pari diligentia nemo, L. I. c. 36. a. p. 373. ad p. 386. (Edit. I.) tentavit. Hoc confule Duumviros, L. B. si in cognoscendus, quas recitavimus modo, Historiae Ijobeae controversis vel largius vel parcius consultum tibi velis. Nobis, ne justae praefationis limites transliamus, transeundum ad propositum nostrum est. Id breviter nunc aperiemus. Nova prioribus subjungenda venit quaestio. Quaerendum de Historiae Ijobeae sensu, num simplex ille seu mere literalis, an praegnans seu insimul mysticus sit, & si mysticus, num Christi res, an res Ecclesiae a prophetico Spiritu intendantur. Solum literalem, quantum ad continuam historiae seriem attinget, agnoverunt ex iis, qui per mille quingentos fere annos in Ijobi historiam commentati sunt, plures. Fuerunt tamen, qui mysticum insuper adderent: fuerunt, qui Christi, fuerunt, qui Ecclesiae N. T. fata sub Ijobi factis typice repraesentari existimarent. Jam ad rem. Ultimam de sensu mystico sententiã propugnavit tribus abhinc annis, editis in Ijobi librum Meditationibus, viam aliquantum monstrante Petro van Hoecke, Ecclesiae Leovardiensi, Theodorus ANTONIDES, Ecclesiae Reformatae Frisicae in Westerstwijwert & Menckeweer Minister, Vir non superficialis in sacris literis & Ecclesiae monumentis experientiae, quam aliis quoque laboribus exegeticis, ut explicatione epistolae Petrinae prioris, an. 1694. & posterioris, (collatae Judae) an. 1697. explicatione item Miraculorum Christi altera vice cum augmentis, eodem anno, nec non Epistolae Jacobaeae explicatione an. 1699. Leovardiae forma 4ta idiomate Belgico publicatis Ordini eruditorum comprobavit. Scripti, quod nos intumavimus, quodque Leovardiae an. 1700. forma consveta emissum, & Henrico atque Carolo, Ferdinandis, Baronibus van In-en Knyp-Huisen dedicatum ab Antonide fuit, rubrum integrum hoc est: Bedenkingen voorgesteld ter nader Verklaringe van't Boek Jobs. Als was JOB in siin eerste Welstand, sware Elenden en laaste herstel een Voorbeeld geweest van de Kerke des N. T. in haar eerste segen, sware Verdrukkingen (sonderling ender den Anti-Christ) herstel by de Reformatie en toekomstige heerlijkheid: en als of ook de Gesprekken tusschen JOB en de Vrienden sinnebeeldig te passen waren op de twist-redenen, Eeuwen lang herwaarts gevoert tusschen de Belijders der Waarheit en de Aanhangers des Anti-Christis, de Kerke tot nader onderzoek voorgedragen door Theodorus Antonides. Vix annu- natus erat eruditissimus hic partus, cum Germanice loqui disceret opera Francisci Laurentii a HAMMEL, Ecclesiastis Homburgo-Hassiaci, itidem

Re-

Reformati, qui translationem a se adornatam an. 1701. (licet titulus an-
 num 1702. prae se ferat) typis Francofurtensibus cum Republica literaria
 communicavit. Summa aviditate, quamprimum in illustri hac Urbe, lar-
 gissima rerum uti omnium, ita earum praecipue, quae bonis literis condu-
 cunt, proma condâ innotuit, legi, perlegi, relegi, ut trahit sua quemque
 voluptas, exegeticum hoc Antonidis scriptum. Nova inveni eaque non
 nisi elegantissima. Meditari, quod decuit, de Viri Clarissimi meditationi-
 bus coepi. Verum a curatori intuitu aliis retractus curis rem totam sepo-
 sui mentemque dissensum inter & assensum suspendi. Interea, quoties re-
 dit in memoriam, candidus fateor, suspensam blanda vicissim Gaudia per-
 tentant mentem. Hinc, postquam specimen laborum Academicorum exege-
 runt a me illi, a quorum nutu mea pendent obsequia, doctissimi Antonidis
 sententiam in animum revocavi. Repetii primum privatis lucubrationi-
 bus & explicationis, & confirmationis, & commendationis momenta, mo-
 mentorum dein perpendi pondera, & sic tandem, quae vera, quae dubia
 menti ab affectuum praesudicio liberae visa, in publicae hujus Dissertatio-
 nis Sectione Secunda, praemissa in Sectione Prima succincta momentu-
 rum omnium enarratione placido Theologorum, ipsiusmet etiam Antonidis
 examini, fretus Bonorum omnium favore proponere decrevi. Wy treden
 hier op dan toe; edog beschroomt en sidderende: en niet als met de
 nederige en godvrugtige smekingē, dat het namelijk den Vater der
 Ligten behage ons door sijn Geest te verligten, en in alle Waarheid,
 die in Jobs Boek opgewonden en besloten legt, der eeren sijnes
 naams, dienste van sijn Kerke, heil en saligheid van alle de sijne te lei-
 den. Hec bene Antonides Explicationem suam adgressurus P. VII. In-
 trod. §. 6. Talia & nos cum ipso, explicationis illius doctrinam ex prescripto
 Apostoli: πάντα δοκίμαζετε, adgressuri. Accedimus; sed cum timore ac
 tremore, & non nisi humili pioque voto, velit luminum Pater Spiritu suo nos
 collustrare, nosque in omnem veritatem, quam Ijobi liber apertam operam-
 ve fovet, in nominis sui gloriam. Ecclesia sua emolumentum omniumque suo-
 rum salutem ducere. O bone Jehova, exaudi me, cum Davide Tuo, vere
 admirandorum in Lege tua aestumatore, haec e Psalmo CXIX. v. 18. pre-
 cantem:

גַּל עֵינַי וְאֲבִיטָהּ נִפְלְאוֹתֶיךָ בְּתוֹרָתְךָ:

—❁—] o [❁—
SECTIO PRIOR,

Quae est
HISTORICA.

§. I.

Raemittenda igitur in priori Sectione est succincta momentorum omnium, quibus vel explicatur, vel firmatur, vel commendatur Clarissimi Antonidis sententia, enarratio. Enarranda ab initio *Explicationis momenta* sunt. Scilicet ex Auctoris mente primaevam Ecclesiae N. T. prosperitatem, subsecuturam miseriam ac impetrandam denique restitutionem Ijobus in primaeua sua prosperitate, subsecuta miseria ac impetrata tandem restitutione, volente ita omniscio Dei Spiritu, representavit. Unde, quicquid de Ijobi & Ecclesiae fati ferre posset praegnans Historiae Ijobeae sensus, id omne Exegeta noster *ad tres* temporis statusve *periodos, quarum prima originariae prosperitatis, altera miseria, tertia restitutionis est,* refert. Atque haec totius explicationis summa est; quam in praefixo & a nobis jam recitato Scripti citati rubro, quam in praemissa ad Reformatam Belgii Ecclesiam praefatione inque Ijobi Historiam introductione, quam in universa tandem exegefi videas. At summa est. Commentarium postulat insignis illa, quae curiosis insidet animis, explicationis singularis momenta singularia legendi, aut si jam lecta, relegendi libido. Ne quid ergo, quod declarandae Antonidis nostri sententiae ac restituendae aliorum siti prodesset, omittamus, potiora ex ipsamet Auctoris commentatione recenserebimus capita, in quibus pro constituto trium periodorum ordine conferre Ijobum cum Ecclesia, ceu cum antitypo typum, eidem placuit.

§. II. *A nomine principium* : אִיּוֹב שְׁמוֹ : Ijob nomen ejus. Hoc ut tenello inderetur, summum, si Antonidi credas, providit Numen. Exhibere enim vi quadruplicis suae radicis אהב amavit, איב desideravit, אבִי inimice tractavit & ירב clamavit, sublimi sensu debebat Ecclesiae N. T. statum felicem, infelicem, prout ea nempe a Deo Trinuno veterisque foederis patribus amata ac desiderata, a Judaeis autem, Gentilibus & Anti-Christianis inimice tractata sicque ad profundendos clamores dolore & miseria adacta fuit. Quemadmodum pari sensu sublimi-

mitate per *Ijobi sedem*, sive peregrinam sive patriam, famosam illam, ארץ ער , Terram Utz, ab ערץ h.e. consulendo nomen sortitam, Ecclesiae N. T. duplex sedes, Terra Judaica, quae Synedrii seu Senatus Judaici, & Romana, quae Senatus Romani, Ethnici primum, deinde Anti-Christiani, terra extitit, geographice quasi delineatur. Sed haec ad universas Ecclesiae periodos. Procedendum ad singulas est.

§. III. Meditandae in prima Periodo sunt, idque e prioribus sex Historiae Ijobeae tmematiis, *primaevae* Ijobi & Ecclesiae *felicitates*. Quot heic sacri textus incisa, tot illarum, e mente ingeniosissimi nostri Belgæ, indicia. Venabimur paulisper cum eo absconditos sensus. Adpellatur Ijob in fronte libri sui איש , non אנוש aut אנוש , non homo, sed robustus, dives ac potens *Vir*: quo omine? ut potentia, divitiae ac robor, quibus beanda in spiritu Ecclesia erat, adpellativo hoc nomine exprimeretur. Laudatur in Ijobo *perfectio, integritas, pietas, malique, fuga*: Sub hac vero laudis materia Ecclesiae virtus longe illustrior, ea nimirum, quae ex acri acceptae semel per Christum justitiae, & ab humano Pontificatu, rituumque, seu Judaicorum seu Anti-Christianorum, jugo, immunitatis defensione emicuit, praefiguratur. Hucusque versus primi oracula: sequuntur, quae caeterorum sunt.

§. IV. Commemorantur *liberi* Ijobi, numero undecim, sexu praestantiori septem, sequiori tres: atque in his Ecclesiae N. T. membra, & illa, quae diversi sunt sexus, mares ac foeminae, & ista, quae diversi sexus indolem imitantur, homines singulos intellige, aut integros populos, qui verbi divini semen vel aliis immittere, vel ab aliis admittere tenebantur, quive vel firmioris vel imbecillioris erant fidei, Ecclesiae, inquam, membra, quae septem sub periodis, si tempus spectes, si loca, in tribus cogniti olim Orbis partibus, florere debebant, mystico nostro Interpreti offeruntur. Depingitur etiam Ijobi numerosus *pecudum & pecorum grex, famulorumque cohors*: sub hac autem pictura ingens variorum Ecclesiae tum Ministrorum tum Confessorum, eorumque, vel plus vel minus, vel in planitie vel in montanis, majori minorive cum commodo, laborantium, numerus latet. Ob connumeratas felicitatis partes cunctis Antiquioribus, seu Orientalibus (utriusque בני קדם) major Ijob historico sensu, & sensu prophetico N. T. Ecclesia major, antiqua illa Orientali Patrum V. T. utpote exiguis Palaestinae limitibus circumscripta atque ex unico Iisraelitarum populo collecta, nuncupatur.

B

tur.

tur. Quae secundi ac tertii versus de felicitate Ijobi & Ecclesiae, juxta Antonidem, mysteria sunt.

§. V. Felix adhuc Ijob est & in Ijobo Ecclesia. Utriusque adspice cum Auctore filios. *Lactantur* invicem, adsumtis in laetitiae consortium sororibus, Ijobi filii mutuaque curant convivio. Quibus convivii deliciosae illae dapes, quae una in spiritu frui invicem, omnibus Ecclesiae membris contigit, adumbrantur. *Conventum* fuit ad circulares epulas: neque hoc sine sublimiori ratione, cum eo ipso sacris conventibus, quos, vel arcana sanctarum animarum communione, vel publica quoque corporum in Conciliis publicis praesentia, Ecclesiae membra celebrarunt, praelusum sit. Nec deest sublimior ratio in eo, quod sanctos epulis liberos, si quid forsitan, ut fieri solet, impii admisissent, pietissimus *parens*, praevia lustratione, sacrificiis *expiavit*: praelusit egregiae curae, qua pars Ecclesiae purior, metuens, & recte quidem, ne caeteri forte, vel in communi fraternitate, (sequor Auctoris verba: *en haar gemeene Broederschap*) vel in conciliis, modo vario, ut superbiendo, supremumve aliquod Ecclesiae caput fulciendo & promovendo, inutilesve de hoc vel illo ritu gerras, foeni instar & stipularum, fundamento superstruendo, retenta licet de vero אלהים seu Deo foederali confessione, peccarint, post Constantinum maxime, admonitionibus suis ad pristinum sanctitatis studium, oblatis simul Deo sacris intercessionibus, reduxit. Haec Spiritus S. de primaeva Ecclesiae prosperitate mens e mente Auctoris nostri recondita in versu quarto & quinto est.

§. VI. Quaevis brevem Universae, qua Ecclesia gavisa est primitus, felicitatis synopsis? en tibi eam versu sexto. Ita inquit Scriptor: θεόπνευτος: יהוה ויבאו בני אלהים להתצב על יהוה. *Fuitque dies, & venerunt filii Dei ad sistendum se Jehovah.* Edisseram ex Antonide clarius. Primaeva Ecclesiae prosperitas in eo consistit, quod multae hominum myriades in illius gremium confluerint, veritatem, ad fundamentum quae pertinet, retinuerint, archi-haereticos in conciliis condemnarint aliisque decentibus modis genuinum se Dei populum commonstrarint. Incipit aurea hujus prosperitatis aetas ab adscensu Christi, decurrit *per sex priora a Christo nato secula, sistitur in Bonifacii III. Papae*, quales hodie esse solent, primi, ortu ac pro appendice (*als een nasleep*) septimum habet atque octavum seculum.

E qua

E qua temporum serie illa in primis attendenda hic sunt, quae summam Ecclesiae dilatationem continent, dicam cum Nostro, *Seculum Quartum, Quintum, Sextum*. Hac in periodo, hoc quasi die (דור), praetor eos, qui jam Seculo I. II. III. advenerant, filii Dei quam plurimi undique, ut e toto Romano Imperio, ex Persia, Iberia, India, ex Marcomannia, Seculo IVto: ex Hibernia, Burgundia, Franconia, aliisque regionibus, Seculo Vto: e Colchide, ex Armenia, Scotia & caeteris, Seculo VIto, ad Christum ejusque Ecclesiam adpropinquarunt, officia, quae enarravimus modo, praestituri. O! amoenam primaevae Ecclesiae prosperitatis periodum. O! tortuose serpens, Qui mille per macandros fraudesque flexuosas Agitas quietia corda, Discede, Christus hic est: Hic Christus est, liquefice. Signum, quod ipse nosti, Damnat tuam catervam. Sic Prudentius, felicioris hujus periodi felix Poeta, pro securitate noctis: sic merito cum Prudentio Christiani omnes pro diei suae, seu felicioris periodi, securitate. At frustra vovent: abesse, discedere, liquefere, cum caterva sua Satan, בוש עקלתון, noluit, signum licet Constantini tempore cum, ἐπιγενεσθῆναι ἐν τῆσδε νύκτι, vidisset, nosset. Venire medios inter fideles, operari, simulare lucis angelum, spargere magis magisque, sub persona veri doctoris, per Arium & alios, haeresium semen coepit; de quo, juxta Auctorem ita facer historicus: ויבוא גם השתן בתוכם. Immo plura conatus in Ecclesia, Deo permittente, fuit. Hinc *subsecuta miseria*, quae secundam fatorum Ijobi & Ecclesiae periodum, ut putat Antonides, produxit.

§. VII. Duplex hic, eaque sat gravis, describitur calamitas: *altera externa*, quae Ijobi & Ecclesiae exteriora bona, *altera interna*, quae ipsum utriusque corpus attingebat. Ambas diversis modis urfit Satan, indulfit Deus, suscepit Ijob, in Ijobo Ecclesia. Urfit priorem Ijobi miseriam *Satanas* hoc ordine: se terram perambulasse, interrogatus a Numine, confitebatur v. 7. cumque ex eo quaereretur, fueritne intenta in Ijobum, stantem adhuc, cogitatio, v. 8. השמרת לבך ערל עברי hebt gv u gedachte ook geset op gene mijn Knecht, e. f. v. responsi loco mercenariae pietatis, suspensae a beneficiorum divinatorum adfluxu Ijobum incufabat v. 9. 10. sicque demum ad immittendam bonis ejus, sub spe experiundae simulationis, graviorem manum excitabat, h. e. miseriam priorem urgebat. v. 11. Par servatus ordo in urgenda priori Ecclesiae miseria. Petrepsit a primo initio & posthaec, intus extus, Eccle-

fiam exitialis ille hostis, exploravit, quas in collocata collocandave erat, terras, & infectatus eandem seductionibus atque persecutionibus fuit; quae sua conamina Deo interroganti, seu occasiones, quibus manifesta illa aut reddebantur aut poterant reddi, suppeditanti, opere ipso velut confiteri necessum habuit: cumque aperuisset idem Numen diabolium desiderium, deglutiendi persecutionibus, & quam maxime seductionibus ac haeresibus, Ecclesiam, tum metum, ne parati illius casses, eo, quod tanta fidelium integritas, tanta Dei in ferendis Ecclesiae hallucinationibus *μανεσθυσία* esset, hypocriticam Christianorum pietatem, qua, Constantini praecipue aevo, ob exteriorem a Gentilium vexatione securitatem, negotiorum omnium in Ecclesia, civitate, familia, successum, Imperatoris Christiani favorem, splendorisque & dignitatis ac divitiarum accretionem, Christi nomen dederint datumque adhuc professi sint, ex veritate quidem, si nonnulla attendas, calumniandi tamen animo accusavit, duriusque examen, tot felicitatum ablatione instituendum, spe facta resciscendi hypocrisin, (*אם לנת על פניך יברכך*)
Wat geld het, so by niet sal offenbaar worden sodanig te siin, die als een ogendienaar voor t' gesichte, uiterlijk, niet in t' verborgen, niet in t' herte wven name noemt) suavit.

§. VIII. *Indulsi* admirandum viis suis Numen, quam urserat *ἐπιχαρσένανος* iste, in exteriora, ut Ijobi, ita Ecclesiae etiam, bona, liberos, greges, famulos, potestatem; hocque ipso *miseriam*: ea tamen conditione, ut corpori & animae parceretur v. 12. Licebat Satanae, vi praesentis indultus, ex iis, qui vere electi erant, sicque ad internam Ecclesiam vere pertinebant, aliquos vel e medio tollere, vel ad amplexandos in doctrina errores, modo non fundamentales, seducere: licebat externos confessores, quos ad se pertinere judicaverat vera Ecclesia, quamvis ad eam non pertinuerint, e viventium terra extirpare, indutosque ad plenariam apostasiam in aeternam mortem praecipitare: excellentiorem Ecclesiae partem, de qua in secuturis, tentare non licebat. Libuit, quantum licuit.

§. IX. *Infixit Satan*, quam Deus indulserat, *miseriam*. Hanc Ijob expertus est. Egressus enim Dei permisso adversarius, ipso, quo in fratris primogeniti domo epulabatur Ijobaea proles, die, per Sabaeorum Chaldaeorumque incurSIONES jumentis & armentis, per ignem pecude, per aedium, excitato vento, ruinam ipsismet liberis, Ijobum privavit &

tan-

tantum non spoliavit. Proh infelicem! Si Appiae adhabitaffes, non procul a Roma, bone Ijob, dixiffes querulus: *Nec magis est curvis Appiatrix rotis, Pectora quam mea sunt serie calcata malorum.* Dicere id quiviffet infelix, ut alibi, ita non minus in Romano territorio, Ecclesia. Ab initio statim Romani, dehinc autem, post Constantinum, Gothi, Vandali, Hunni, Longobardi, fingulari autem sensu Saraceni ac Turcae, ex Arabia oriundi & Babylonis postea in Chaldaea Domini, postremum quoque atroces e Clero Romano tyranni, Sabaei (seu Arabes) & Chaldaei fuerunt, qui Ecclesiae ministros, confessores, aliosve, accedente insuper, qui peste, fame, terrae motu plagisque aliis in terrenos homines exarserat, irae divinae igne, consumserunt. Quid? quod ipsa Ecclesiae domus lapsa repente ruinam cum sonitu traxerit. Non antiqua tantum illa, Judaea scilicet, cum aede sacra, cum urbe, cum Republica tota, immo cum magna Ecclesiae familia, paucis utpote famulis, hominibus ministerio & confessione Ecclesiae inservientibus, qui Peliam se receperant, ab internecione ereptis, concidit: concidit etiam post Constantinum, quorsum magis heic respici vult Antonides, tertii filii seu tertiae (minoris nempe) Periodi Ecclesiae domus, quae Romana est ditio: concidit vi Gothorum aliorumque Barbarorum grassantium: *Veni velut agmine facto, qua data porta, ruunt & terras turbine perflant;* Hocque occasu ex Ecclesiae liberis servisque, ad Bonifacii III. usque aevum, non minor numerus, vel clade, vel haerese, seu Ariana seu (liceat *ὀδοματοποιεῖν*) Semi-Papae, periit. Quae Auctoris circa versus, 12. dimidium & 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. integros sententia est. Sic nudus opum Ijob: sic opum nuda Ecclesia.

§. X. Quid utrique in miserrima hac inopia consilii? multum profecto, idque optimum. Bono animo *suscepta* miseria. Tristis quidem ex ea erat Ijob, sed tristitiae modum statuens, Deum veneratus, semet ipsum solabatur, argumento inde ducto, quod nudus ex utero matris prodierit, nudusque rediturus sit in uterum, quodq; dederit demeritque omnia Deus: nec in ullo fati deterioris parte peccabat, Deove, ut mos fert impatientum, (נתן תפלרות) stultitiam tribuebat. Animo perquam simili doluit quidem tot suorum vulnera ac funera conspiciens Ecclesia, ast tantum abest, ut dolore absumi se passa sit, ut seipsam potius suscipiens ad Deum precibus demulserit, recordata primi, at quam abjecti, quam humilis, nonnisi a piscatoribus, levi hominum genere a-

illisque τὸ κέρμα ἀγέσθαι arcessendi, ex utero Ecclesiae Judaicae, initii, & praemeditata futurum sui, si Deo incrementi decrementive Auctori placuerit, exitium, resignataque sua in Voluntatem Statoris voluntate, nec erroris erroneive quidpiam admiserit, nec Deo in ἀνεξέρευήτοις κέρματι imprudentiam aliquam adscripserit. Evolve hanc in rem meditationes Auctoris nostri ad versum 20. 21. &, qui ultimus c. I. est, 21. Fuitne vero tenax propositi Ijob & Ecclesia? Posterioris miseriae historiam cum Auctore nostro lege, & experieris.

§. XI. *Ursit posteriorem hanc eamque internam miseriam itidem Satanas.* In Ijobi fatis res clara est. Nova illuxerat pro Dei filii dies: accedebant, ut Patri se sisterent, filii: accessit etiam Satanas; unde? quaesivit ex illo Numen: a circumvagando per terram; ille pro more respondit: audito responso repetiit αἰτήματα suum Deus, observavitne cogitatione intenta, immo, viceritne vexationibus observantissimum antiquae pietatis Ijobum: cui Satan, quod mira haud sit, intacto corpore Ijobo, Ijobi constantia, quodque ipsum Ijobi corpus tanta, quanta liberi, greges, famuli nuper, vehementia a duriori Numinis manu tangendum sit, ut agnosceretur tandem occulta hypocrisis, reposuit. Quae in primordiis instituti inter Deum atque Satanam posterioris dialogi reperias c. II. a v. 1. ad 5. Et invenias quoque ibidem, si Antonidem sequaris, simile in urgenda Ecclesiae miseria. studium. *Orta fuit, Deo concedente, alia Ecclesiae dies, seu periodus, Bonifacii aetate, quae ad Carolum M. usque, &, si appendicem subnectas, ulterius, ultra Reformationis tempora, duravit.* Convenerunt hac die, vel persistendo in Christiano nomine, vel noviter eidem se adjungendo, multi: convenerunt, per conversionem suam, Seculo VII. Frisii, Geldrae & Germanorum variae nationes, Seculo VIII. ac IX. ineunte, Saxones, Westphali, Hassi, Bojari, Ungri, praeter alios, qui per IX. X. & secuta secula, appendicis loco habenda, Ecclesiae facti sunt propiores. Verum immiscuit se & hac die Satan. Quid ante hac ab eo tempore, a quo potestatem in Ecclesiae bona acceperat, cogitarit, quid curarit, quid fecerit, ipse, interrogatus eodem, quo superius, sensu, fatetur, breviter, boni nihil, mali plurimum, ut: Arianæ haerefeos vires, Juliani apostasiam, Barbarorum, in Italiam suppressendae Ecclesiae ergo incurfiones, ad Arianos conversiones, horrendas aliorum Christianorum persecutiones, Episcoporum item de summo aliquo capi-

capite murmura, vel hujus illiusve, seu Judaici seu Gentilis, e putrido quasi sepulcro effossi ritus repurgationem, transformationem, praedicationem, aut novae cujusdam fabulae commentationem, adhaec controverfiam de Paschate, haud necessariam, & Novatianorum errorum ac tumultuum flammam, Anti-Christi quoque in thronum evectionem, Mohammedis etiam, ut Ecclesiae pestis fieret, productionem ac promotionem, & id genus plura eaque innumera, arte, Marte, astu, aestu, cogitavit, laboravit, factitavit. Sed manserat, quod, juxta Auctorem, interrogatione sua testatur Deus, quodque inficiari non sustinet adversarius, in patientia, veritate, amore, libertate, per Christi Spiritum procul omni mortali culpa, corpus ac anima i. e. melior & optima pars Ecclesiae; immo, firmior ipsa concussione evaserat, Christi virtute resistens Satanae technis, *Ut dura cautes undique intractabilis resistit undis & lacescentis aquas longe remittit.* Aliam ergo viam ingressus Satan calumniabatur, ceu pessimus delator, leo ipse, primum quidem, quod Ecclesia ad extremum apostasiae crimen adducta ideo non fuerit, quia liberorum modo cutem vitamve, non suam, repararandaque in posterum, & sub ipsa jactura per Ecclesiae ampliacionem aliquantum jam reparata bona amiserit: mox vero, quod non propter Christum, vel, quod in faciem tantum, (utramvis emphasin in phrasi על פניו Auctor quaerit) ob concessa corpori mystico bona, confessa adhuc Deo fuerit, eumque venerata Ecclesia; id, quod appariturum omnino sit, si ad Ecclesiae intimum & validissimum, ipsa ossa atque carnem, sive fortissimos in fide heroas tentationibus penetrare Deus maluerit. Hinc urgentem audiveris Satanam: *וגע על עצמו וארל בשרו.*

§. XII. *Indulfit & hanc, quam urfit iste, miseriam Deus.* In Ijobum, in Ecclesiam indulfit; ita tamen, ut animae tum Ijobi, quae quid sit, cognitu difficile haud est, tum Ecclesiae, quae optimam, licet minimam, & in his illisve, qui sub obscurioribus ferreisque seculis contra mendacia mullitarunt, consistentem, Ecclesiae partem designat, parcere seductionibus suis Satan teneretur. Quod benignissimum de conservanda Ecclesiae animula decretum, in quantum Satanae revelatum a Deo fuerit, Auctori nostro non adeo liquet; etiamsi tribuatur Deo in hac *περσωπομίεια* (in dese persoon-verbeeldinge) mandatum: *אך ארל נפשו שמוך*, edog bewaar sijne siele. v. 6.

§. XIII.

§. XIII. Dixerat Numen, & statim *infiicta* erat Ijobeo & Ecclesiae corpori permiffa divinitus *miseria*. Ulcere ardenti a capite ad calcem usque percutiebatur a *Satana* Ijobus v. 7. Percussa ab eodem Ecclesia fuit, dum is plenum Papatum, latissimum AntiChristi regnum, cum omnibus, quae huic adhaerent, quaeque e semine primum, post e tenui furculo in summum adscenderant culmen, primatum, puta, (*opper-boosfigheid*) iconolatricam, de purgatorio, indulgentiis, sacris peregrinationibus, monachorum ordinibus, aliorumque generum meritis nugas, & mille talismodi alia, atque adeo Verbum humanum, ulcerosam docens doctrinam, verbum Scholasticis erroribus rebusque barbaris refertum, cum caede testium de Scriptis V. & N. T. Ecclesiae superinduxit. Quae omnia eo usque processerunt, ut vero Ijobo, in multis fidelium profunda Satanae non agnoscenti, quasi his ipsis fides in Christum constet, horumque observatione mos geratur, Christo, persuaderetur: illi autem, qui, ceu duriora Ijobi mystici ossa, adprobare *εὐσημεται* illa recusabant, condemnarentur, execrationi traderentur, igne, ferro, aliisque instrumentis mortiferis, tollerentur; qualis modi fata Ecclesiam ad Concilium usque Tridentinum & ulterius manserunt. Hacque sub miseria verus Christi coetus, ut Antonides arbitratur, in coetu Waldensium, Pauperum de Lugduno, Hussitarum, Bohemitarum, eorum speciatim, qui Taboritae & Orphani dicti, extitit.

§. XIV. *Quonam vero animo suscepta est haec miseria?* Ijobus profluentem ex ulcere saniem testa, scabens, abstergebat. v. 8. Idem in exulcerato suo statu Ecclesia. Sentiens namque e tumore Papistico, (unde error, unde verbi divini, verae mentis medicinae, amissio, unde, execrationum terror & angor,) prurimum, h. e. intolerabile Eloquii divini ejusque veritatis appetitum, integrum cum deesset in Ecclesia Romana Dei verbum, verbi particulis, quales pericopae dominicae, jussu Caroli M. selectae postillisque auctae, quasi testis, tumorem Anti-Christianum in membris suis, Babelis inquinamento subjectis, aperire, evacuare, & per reformationem puritati ac sanctati pristinae se restituere, adnisa, plena licet tristitiae, quam cineres notant, fuit. Bene hactenus Ijob & Ecclesia. Nec male postea.

§. XV. *Calamitas jam recensita sola non erat.* Avertere a Deo mediis sub aerumnis Ijobum *tentabat*, exprobrando, suadendo, *Uxor*,
i. e.

i. e. tori socia, liberorum genetrix, marito, inferiori licet conditione, *συνοικιστὴς*, seductuque facilis, uti ad seducendum prompta, mulier. v. 9. Id ipsum cum Ecclesia vera egit istud hominum genus, quod cum illa in plurimis consensit, hocque illo modo ad prognerandam propagandamve eam praestitit multum, immo, sustinere quidpiam, quam deserere illam, maluit, communis vero afflictionis taedio tandem captum & muliebri credulitate seductum ad seducendos in apostasiam veros veritatis confessores, virorum instar pro ea stantes, animum adpulsit; quale hominum genus & Pauperum Lugdunensium, ac Waldensium, & Fratrum Bohemicorum, & Ecclesiae reformandae reformataeque temporibus, Ecclesia secum habuit. Haec turba periculum, immo vero periculum, fecit, possetne caeteros eo commovere, ut defensae tam acriter, contradicentibus tot tantisque viris Ecclesiisque, integritati renunciarent, ad leges Ecclesiae Romanae, Christum & fidei Christianae capita etiam consentientis, Deo confiterentur, inque fide Romana mortem, quietem, salutem, certo certius, (fidem interponente ipsa Ecclesia,) expectarent. *Alit averti se a Deo neque Ijob, neque Ecclesia patiebatur.* Arguebat uxorem, ob datum consilium, stultitiae Ijob, validissima nixus ratione, quod, acceptis a Deo tot bonis, mala suscipere aequum sit: nec labiis suis quidquam in nova miserrimi sui status miseria delinquebat. Ita meliores de Ecclesia, e. g. Taboritae, verbis factisque fortiter, satque feliciter, pro veritate Evangelii, sub Ziska Duce, ut viri, pugnantem leve illud, quod descriptum modo, hominum genus, ex eo, quod iniquissimum sit, ab iis, qui in Evangelii veritatem novique foederis haereditatem restituti sint, mali quidpiam, ut persecutiones &c. detrectari, absurditatis haud minimae reum fecerunt: nec, quamvis Rockisani astutia, ut controversias a sententia Statuum, idque cum omni adpellationis renunciatione, suspenderent, commoti, & in Romanorum ritus ut consentirent, utque sub illorum externa communione delitescerent, coacti fuerint, vel corde, vel ore, ac opere, si in primis labia, seu Doctores quosdam attenderis, delicti tam atrocis participes se reddiderunt. Quae Ecclesiae constantia in ultima quoque tentationis parte, post Reformationem perferenda, Auctore nostro interprete, resplenduit.

§. XVI. Resplenduit *constantia, obloquentibus* etiam *Antagonistis.* Venit ad Ijobum, unanimi consilio, ut collugeret atque erigeret, no-

C

bilis

bilis amicorum triga, Eliphaz Themanites, Bildad Schuchites, Tzophar Naamathites. v. 11. Cum venit, Ijobum, a se vix agnitum, testata variis iudiciis luctum v. 12. 13. variis, sed paradoxis, argumentis solari instituit c. III. seqq. usque dum novus orator, Elihu Buzita, facto antecessorum silentio, fari c. XXXII. inciperet. In ipsa hac *inimicorum amicorum triga primum, post quadriga*, tanquam in emblemate videt Antonides *diversorum, trium vero & quatuor praecipue, Ordinum Papaeos*, Sacerdotes, Doctores, immo exortos, praesertim a reformationis tempore, in Protestantium Ecclesia *intempestivos Pacificos*, qui omnes, amicos mentiti, veros confessores convenerint; ea mente, ut rationibus documentisque certis, quantum doleant miseram eorum sortem, quantumve horrendas vexationes abominarentur, demonstrarent, utque commonstrando miseriae causam, secessionem a Romana Ecclesia, ejusque remedium, recessum ad eandem, commendata sic, (quam connotet vox ,) poenitentia, tranquillarent: quique in verae Ecclesiae coetu, quem, splendore quippe destitutum, primo intuitu pro nulla Ecclesia, altero vix pro primitivae Ecclesiae reliquiti, in quibus aliquid adhuc Christianae fidei, multum quoque externae pietatis residueat, agnoverint, lugendo & consolando omne id, cujus gratia conventum, expediverint. Amplissimus heic dicendorum campus emetendus foret, si, quicquid c. IV. V. XV. & XXII. Eliphaz, c. VIII. XVIII. & XXV. Bildad, c. XI. & XX. Tzophar, & Elihu tandem a. c. XXXII. ad XXXVII. protulit, una cum iis, quae, in mystico sensu, Papaei, & antiquiorum ordinum, ut S. Dominici, S. Francisci aliusque Sancti, (cujus nomen Auctor nondum adscripsit,) & recentioris, Societatis Jesu, ordinis Doctores, fermocinante Antonide, disseruerunt, enarrare velimus. Sufficiat in longos Adversariorum mysticorum sermones brevem introductionem ex ipsiusmet Antonidis in totam Historiam Introductione, ejusque P. VI. §. 8. cum Lectore communicare.

§. XVII. *Papaeorum* nempe *Doctorum*, quam, modo objicendo, modo excipiendo, verae Ecclesiae testati sunt, *sententia fuit olim*, juxta Antonidem, *hodieque* est: quod Ecclesia N. T. a Judaicis quidem liberata, adhuc tamen Christianorum hominum auctoritati, doctrinae, ortisque hinc ritibus subjecta sit (A): dein, quod pugnandum quidem Ecclesiae, inter Judaeos ac Gentiles, sub initio fuerit, postea vero mera felicitas & excellentia genuina veritatis ejus nota facta (B): quodque hoc

pa-

paſto, Romana, quae verum iſtud *κεκληθησιν* in ſinu ſuo foveat, pro vera & genuina Eccleſia habenda, eique adhaerendum ſit (C): &, hoc qui recuſaret, impietatis atque haereſeos reus fiat (D), iramque Dei cum maximis quibusque plagis promereatur (E): quodque, e conſequenti, impia & haeretica ſit diſſidens a ſe communio (F), atque ob ipſum hoc adeo immifericorditer puniatur, magisque in poſterum punienda ſit (G): quod huius denique converſio a ſe, ceu amicis, exhortationibus ac ſolatiis quaeratur (H); quam perverſam converſionem ut eo facilius obtinerent, Eccleſiam ingentibus promiſſis irritamentisque indefinenter extimularunt (I), cultus zeliſque divini opus exiſtimantes, ſi, quando obedientiam denegaret, duriffime illam perfringerent, diriffimisque execrationibus onerarent (K), hancque ſervantes methodum, ut, quae verae Eccleſiae propria ſunt, ſuae, quae ſuae, illi tribuant (L).

§. XVIII. *Hiſ* autem ſumma cum laude Eccleſia vel propoſuit, vel regeſſit, ſe in ſtatu e ſatiſſactione Chriſti derivando, ceu N. T. Eccleſiam, exiſtere (A), inque hoc ſtatu ſpiritualis libertatis factam participem a rituum jugo hominumque in rebus ſpiritualibus Dominio liberam eſſe (B), atque ad profitendum hanc libertatem tuendumve donata privilegia teneri (C): ſimul vero, a primis ſuis initiis & poſtea, multas peteti ſe debuiſſe adverſitates (D): has tamen Eccleſiae verae dignitatem ſibi neutiquam adimere (E), cum, ſuſtinere ob veritatis confeſſionem perfeſutiones, &, veram eſſe Eccleſiam, bene inter ſe conſiſtant (F), immo verae Eccleſiae indicium perfeſutiones praebeant (G): ſeque adeo non ob haereſeos, ſeu, inobedientiae erga Romanam Eccleſiam, crimen, quae non crimen, ſed digna ſtatu N. T. virtus erat (H), ſed ob alias rationes, quas inter admiſſa ex inquinamentis Romanis, pollutio, vexationibus ſubjacere; quibus tamen, cum diutius aliquantum durarent, atrocioſque irruerent mala, quam putaret (I), oriunda e paſſionum gravitate incogitantiae ſpecimina, ut ſunt: opinio, quaſi inſiſti dolores coeleſtem haereditatem ſuperent, (quae cauſa execrandi diem,) & partis ac datis a Chriſto juribus, cum injuria ſua Deique injuſtitia, adverſentur: murmur item, qua ex cauſa modis adeo duris cum Eccleſia ſua agere Deus decreverit, parvus etiam animus, & ſpei de futura liberatione abjectio, hincque pro ultima ſui pernicie & e terra extirpatione votum, atque id genus alia, in diſpu-

tationis fervore, animadvertente Nostro, admiscuit (L). Singula haec e cap. III. VI. VII. IX. X. XII. XIII. XIV. XVI. XVII. XIX. XXI. XXIII. XXIV. XXVI-XXXI. contracta Clarissimus Auctor in compendio exhibet, l. c. §. 7. Brevissimis: *num libera, an serva, num felix, an infelix esse debeat N. T. Ecclesia, disceptatum in Ijobi, ejusque Amicorum dialogis, ex Antonidis interpretatione, fuit. Jucundissima recitatu foret, quam tradidit ille, in utraslibet sententias, uberior explicatio, cum longe plurima, etiam singularissima, quae in Judaeorum, Gentilium, Mohammedanorum, Christianorum, verorum, falsorum, antiqua & recentiori historia occurrunt, ad illustrandas quasvis dialogorum particulas, congesterit. Ast vero brevitas studium monet, ut lectorem faventem ad Auctoris nostri commentarium remittamus, & quae ad complendam ejus de posteriori Ecclesiae miseria sententiam restant, adjiciamus.*

§. XIX. *Agitatas adhuc, inter Ijobum & Ijobeos, lites diremturum, binis vicibus, potentiae, sapientiae ac providentiae monumenta adduxit, c. XXXVIII. XXXIX. XL. 1. 2. 6. ad fin. & XLI. Ijobum ad confitendum ignorantiam, agendum resipiscentiam, dandumque sibi gloriam, c. XL. 3-5. & XLII. 1-6. ad egit, amicos itidem, tres priores, ut perverse locutos, reprehendit, iisque reconciliationis media, ipsorum, in Ijobi societate, sacrificium, & Ijobi intercessionem, imperavit, c. XLII. 7-9. loquens e duplo turbine Numen. Simile quid, si Antonidem audias, posteriori N. T. tempore, praestitit, & praestabit, ex parte, idem Deus. Demonstravit Ecclesiae, inque memoriam & animam revocavit, tum per scripturam, tum per facta sua, & bis quidem, ante & post reformationem, quod liberam ipse habuerit potestatem, Ecclesiam N. T. ita instituendi, ut passionum Christi *ἡσθημῶσα*, praeterea que res taediosas, oppressiones nempe, ac stupenda opera, Anti-Christum praecipue, ferre debeat; conquerendi de tali ordine, aliterque volendi jure denegato: quemadmodum libera potestate orbem universum & res naturales, inque his magna aliqua, ipsisque hominibus taediosa & horrenda monstra, ceu typos, in quibus repraesententur Ecclesiae status, facta, fata, omniumque ejus adversariorum, & ipsius Anti-Christi, insoles, condiderit. Quam sermonum DEI ad Ecclesiam summam Auctor in Commentario ad c. XXXVIII v. 1. & XL. v. 1. (H. 6.) tradit. Effecit etiam DEUS, ut, qua bis, (*אמר וישתחו* cap. XL. v. 3. H.) semel ante reformationem, iterum post eam, peccaverat, praecipitantiam*

tiam fateretur, mentemque meliorem, & Majestatis divinae venerationem polliceretur, exequeretur convicta DEI alloquiis Ecclesia. Vide Auctorem in c. XXXIX. v. 36-38. (H. XL. 3-5.) & cum primis in c. XLII. 1-6. Romanos item Doctores per verbum suum veritatisque vim, summi, de operibus suis Ecclesiaeq; conditione, erroris convicti jam, & ultimis praecipue temporibus vincet: ac tandem aliquando, mediantibus Ecclesiae doctrina, institutione, intercessione, aliisque pietatis exercitiis, propius ad sacrificii Christi ejusque verae justitiae, & fundatae in Scriptura doctrinae veritatisque communionem ducet, perducet; ni fortasse quarti ordinis Doctores, Jesuitae, acerrimi Ecclesiae verae antagonistae, eo, quod non quarti, sed trium tantum amicorum reconciliatio describatur, ad exemplum Phariseorum, vel ab omni, vel a maturiori cum DEO reconciliatione fuerint excludendi. Confer Auctorem in c. XLII. v. 7-9. Sic compositae sunt, & adhuc componentur, ortae in altera Ijobi & Ecclesiae miseriae lites. *Hic miseriarum finis*, haec exodus, docente Antonide, fuit.

§. XX. Reliquum nunc est, ut postremam Ijobeae historiae Periodum dispiciamus. *Restitutionem* ea complectitur. Spectat huc libri Ijobei clausula, e cap. XLII. v. 10-fm. Vertit misericors Numen Ijobi captivitatem, cum pro amicis ille intercederet, duplumque aut tantumplum ejus, quod amiserat, reddidit v. 10. convenientibus simul, & comessantibus, atque consolantibus, ac dona largientibus fratribus sororibusque v. 11. speciatim vero pecudis pecorisque duplo v. 12. & tot, quot habuerat olim, liberis, septem filiis, & tribus filiabus v. 13. Jemimah, Kezignah, & Keren-Happuch nominatis v. 14. pulcherrimisque & opima haereditate ditatis v. 15. feliciorum fecit, donec tandem, centum quadraginta annos in nova hac prosperitate emensus, visis, in quarta generatione, feris nepotibus v. 16. senex annorumque satur, moreretur v. 17. En figuram expectandae, si Antonidi habeas fidem, felicioris Ecclesiae status. Babelica, sub Anti-Christo, captivitas, in mediis Ecclesiae pro Papaeorum conversione precibus, vertetur. II, qui in aliquibus Orbis Provinciis, doctrina & cultu, veritatis confessoribus proxime accesserunt, (*digte by gekomen*) quales multi in Oriente Christiani, confessionis, fidei affectusque unione Ecclesiam convenient: participando de animae alimento, Christo ejusque bonis, cum ea comessantur: praeteritorum laborum, quorum suavis memoria, admonendo,

pro totius historiae sensu mystico argumentum, Introd. l. c. §. 4. est, quod, si Ijobum cum Historia sua libroque vel aliquali tantum cordis veneratione (*aandagt*) contemplerur, ii statim radii oculis nostris injiciantur, e quibus non possumus non videre similitudinem cum Ecclesia N. T. non simplicem modo, sed typico-antitypica, similitudinem, qua propter hoc illud, illudque propter hoc sit, similitudinem, quae non nisi ab Auctore, Spiritu S. ejusque divina sapientia & praescientia tam elegans tamque perfecta esse potuerit. Radios decem enumerat Auctor: quos recensere ad illius mentem placet. Radiat (A) ex Ijobi nomine, sede, integritate ac perfectione, ut praetereundo ille narrat, Ecclesiae, in mystico sensu, cognomen, sedes, &, quae sola vera ac consummata, integritas ac perfectio: radiat (B) ex Ijobi augmentis Ecclesiae, post Constantinum usque, augmenta: radiat (C) e Satanae invidia & per terram obambulatione par ejus contra Ecclesiam cura: radiat (D) ex Ijobi paupertate, & (E) corporis plaga inflictæ Ecclesiae, per Anti-Christum, mystica paupertas, maxime a Bonifacii III. aevo, &, corporis plaga, a Caroli M. temporibus, post in obscuris seculis; (periodorum appendices, de quibus supra §. 6. II. Auctor respicit:) radiat (F) ex amicorum Ijobi sedibus, Edom & Arabia, originibus, ex Abrahamo, Ishaaco & Jacobo deducendis, Jischmaeliticis & Esaviticis in verum DEI populum odiis, adversariorum Papaeorum mysticae sedes, Anti-Christiana Edomaea & Arabia, primae, e vera Ecclesia, origines, acerba in eam, sub blanditiis, odia: radiat (G) ex eorundem cum Ijobo controversiis, per mysticum sensum, agitatae Papaeorum cum vera Ecclesia controversiae: radiat (H) in mutuorum dialogorum rebus & phrasibus res phrasive, quae non nisi in typo Ijobum penes & Ijobi amicos, in pleno autem complemento nusquam, nisi in vera, Christi, ac falsa, Anti-Christi, Ecclesia, sub N. T. aetate, invenire liceat; qualia sunt dicta Eliphazi, de tanto ac tam famoso Spiritu seu spectro, c. IV, 13. seqq. & Ijobi, de caliginosa illa terra mortisque umbra, c. X, 21. 22. ut & de hominibus in arida, tenebrosa, vastaque loca aufugientibus, herbasque falsuginosas ibidem evellentibus, radicibusve juniperorum vescentibus c. XXX, 3-4: radiat (I) e descriptis c. XL. XLI. Livjathane & Behemoth status Anti-Christiani mystica, & satis aperta, descriptio: radiat denique (K) ex Ijobi, e passionibus & ignominiiis, liberatione, inque divitiis, sed longe abundantiores, reductione Ecclesiae in majores divitiis suas gloriamque, ultimis N. T. temporibus speranda reductio. Radiant haec: Auctor dicit.

§. XXII.

§. XXII. *Alterum* mystici totius Historiae Ijobeae sensus *robur* est, quod Ijob cum historia sua sacro insertus sit Codici, qui, etiamsi e multis constet Scriptoribus, unicum tantū constituat Volumen, Dei, de Redemptione, Redemptore, huiusque oeconomii, viis atque bonis consilium tractans, vi adfertur Messiani: Pf. XL. v. 8. *In Volumine*, h.e. (ut interpretatur Noster,) in toto Volumine *libri scriptum de me est*: e quo consequatur, Ijobo, historiae ejus atque libro idem, quod toti Volumini, agendum esse, ni impune hic, ceu non divinus, e sacro librorum Canonicorum catalogo ejiciendus sit: nec putandum, satis fieri postulato, si hic, illic aliqua Christi, ut Goelis c. XIX. aut Angelorum interpretis c. XXXIII. (v. 23.) mentio fiat, quin integer potius liber, quantus, quantus est, ab initio ad finem usque, DEI consilia viasque in Christo pro scopo habere debeat, id quod fieri nequeat, nisi Ijob ejusque historia typum gerat, & typice explicetur. Vid. l. c. §. 5.

§. XXIII. *Tertium* pro totius Historiae mystico sensu *fundamentum* l. c. §. 6. ex eo depromit Auctor, quod Jacobus c. V. Epistolae suae, v. II. Ijobum, Ijobique historiam ad Ecclesiam N. T. applicet: quae applicatio exilis admodum & jejuna videatur, si a divino hoc Scriptore, per aliquam tantum accommodationem, ad monstrandum nudam, quae ex accidenti adsit, convenientiam, non propriam DEI intentionem, facta fuerit, cum DEI sapientia divinique Spiritus profunditas altiora sonet, quam hominum ingenium, cui mos, simile quodlibet cum quolibet simili, neutrum licet signo signatove, vel typo aut antitypo aptum sit, conferendi, & praeterea negari non possit, quod Apostolus Ijobum non minus, ac caeteros Prophetas, sub nomine *ἠποδύματα*, i. e. praefigurantis, gerentisque adeo typum, cujus vero, nisi Ecclesiae N. T. ? exempli, complectatur, quodque eundem cum patientia sua &c. efficacius longe, supposito typo, ad obtinendum finem, ut fideles scilicet longanimum edoceret patientiam, adhibere valuerit, quam si communis instar & mere similis exempli, Ethicorum more, ipsum proposuisset.

§. XXIV. *Mysticum Dialogorum sensum* evincere studet Auctor tribus iterum *argumentis*, quorum *prius* est, quod, si primum atque ultimum Ijobi, ut typus, ad Ecclesiam adludat, medium quoque tendere eodem putandum sit; ut murus, basin inter & culmen interjacens, ad idem pertinere aedificium censerī debeat: *alterum*, quod poetice propositi sint dialogi, indicentque hoc ipso, prout verae poeseos natura fe-

rat,

rat, se alia quaequam sub velamine suo tecta fovere, ea nimirum, quae ad Ecclesiam N. T. resque eo se referentes adludant; pari cum poesi Hymnorum Moſis, Deborahae, Hannae, Psalmorum Davidis, & Cantici Solomonis conditione: atque *ultimum*, quod Ijobi & amicorum sermonibus varii insint loquendi modi, qui olim etiam in Prophetiis Plalmisque inveniundi de Novi Foederis Statu explicentur; in quo urgendo Auctor, harmoniam Scripturarum ex utilissimis & fundatissimis aliquam Verbi Divini partem interpretandi regulis esse, supponit. Vide tria haec in Praef. l. c. n. 1. 2. 3.

§. XXV. Omnia vero, quae enarravimus, confirmationis *momenta apodictica hincque sufficientia* Antonidi sunt. Sane, quod ad priora tria attinet, ea tanti ponderis esse, ut cujusvis Christiani mens in iis adquiescere possit, Introd. l. c. §. 3. &, ex iisdem clarissime elucescere *mysticum* totius historiae sensum l. c. §. 7. putat, usus tandem *ἑρπιδέξιος* formula: quod erat demonstrandum (*er welk wy te bewijzen hadden*.) quantum ad tria posteriora, itidem ex his elucescere dialogorum sensum mysticum Praef. l. c. col. 5. arbitratur; ut taceam, argumenta singula ita ab eo urgeri, ac si necessario probare debeant. *Alia ipsi de explicationibus* suis, in dialogos speciatim, mens est. Has enim, non obstante, quod interdum, brevitatis studio, in Explicatione, & in Introductione, ubi proponendae erant explicationis hypotheses, sc. P. VI. ad conciliandam iis vim & probabilitatem tantam, quanta poterat, ut plurimum positivum loquendi genus adhibuerit, pro considerationibus tantum & meditationibus (*Consideratien en Bedenkingen*) neutiquam pro adsertis *ἀσφαλές* ac certo veris (*voor onseilbare en sekere waarbeden*) venditat, Praef. col. 6. immo fatetur ibidem lubens, posse, si dies & experientia aperiant, quod basis, summa (*de grondslag, ommeslag*) & praecipuae circumstantiae non solum verosimiles valde, sed certae etiam sint, mendas & aberrationes (*mislagen*) in applicationibus, utpote arctius modo, modo laxius, modo per transversum (*overegis*) adductis reteggi: ipsarumque harum veniam sibi expetit a favore Ecclesiae suae Belgicae, quippe quae probe norit, errare humanum esse, primaque inventa omnia ruditate ac debilitate maxima laborare, & nonnisi cum die, juvantibusque multis, ad politissimam suam elegantiam evehi posse: utque ab Excellentibus Viris, quos ad perficiendum mancum suum opus excitaret forte DEUS, pro eo, quod *εὐχριστὸν* minimum egerit, grates

D

sibi

sibi pollicetur, ita meliora istorum μελετήματα, relictis suis, primos inter, ambobus brachiis amplexari vult, in re quippe nulla, nisi in promovenda veritate ac pietate, commodum (*interest*) sectaturus col. 7. Quae ingenua Auctoris de explicationibus suis confessio aliquid etiam continere videtur commendationis; de qua in ultima paragraphorum hujus Sectionis biga pluribus.

§. XXVI. *Momenta, quibus Antonidis sententia commendatur, enarranda nobis partim e Praefatione, partim ex Introductione sunt.* Quatuor momenta in Praefatione col. 7. 8. adfert Auctor, suas, in primis de dialogorum sensu, meditationes Reformatae, quae in Belgio floret, Ecclesiae commendaturus. *Primum* est, quod in meditationibus suis analogiam fidei retinuerit firmissime, nec in ullo formulis Unionis (seu Symbolicis) contra venerit: *alterum*, quod non novae aliquae, nunquam aut raro in Ecclesia auditae, res in iis obviant, sed res a multis Theologorum intrepide jam, aliis super Scripturae locis, propositae, res, e. g. quae de diversis temporum divisionibus & oeconomis, de viis Dei in Ecclesia N. T. & septem periodis, de Anti-Christo, ejusque regno, doctrina, technis, conatibus, agant: resque adeo, quibus adhaerere sint Ecclesiae & aures & mentes, quasque, ut contemplarentur DEI sapientiam, bonitatem, justitiam, gloriam &c. quaerant & venentur ex ea multi; quam ipsam ob causam nec insit meditationibus suis, nec consequi ex iis possit majus malum, praeter id, quod res verae loco minus congruo, erronea applicatione, dictae fuerint: *tertium*, quod plurimum quoque piorum ac doctorum virorum libri, ut explicationes in tot Parabolis, Psalmis, Prophetias, ἀσφαλεστέρα, quam suae meditationes, certitudinis fundamento, non innixi, nec ad convincendam mentem, si applicationem respicias, satis validi in Ecclesiae istius gremio foveantur, idque merito, cum tali labore vivus maneat in ea Dei sermo, & multorum conjecturis, immo & falsis sensibus, ad propiorem inquisitionem & probationem occasio paretur, ut tandem per easdem has vias, cum DEO & die, ad certitudinem veram perveniatur: *quartum*, quod Viri egregie docti, cum quibus conferre sermones datum fuerit, contestati sint desiderium, ut meditationes hae suae in Ecclesia legerentur. Quibus omnibus subjicit Auctor col. 8. ut putamus, commendationis ergo, quod illi etiam, qui typicis explicationibus non delectentur, accepti quidpiam, verborum scilicet interpretationem, vel explicite additam, vel e mystico erudendam, invenire in iis queant.

§. XXVII.

§. XXVII. *Ex Introductione* duo seligimus. *Unum est, quod Libri Ijobei divinitas et mystico sensu quam maxime eluceat, cum is, admissio hoc, Dei de Ecclesia N.T. consilium viasque inde oriundas revelet, & Ecclesiae hujus typum ob oculos ponat; quae praestare nullius hominum scripturae sit: habeatque prophetiae characterem, res proponens, quae non nisi post decursum multorum seculorum, atque intervenientibus infinitis & improvisis vicissitudinibus, evenire, ut evenerunt adhuc, potuerint. Vid. Introd. P. II. sign. I. K. Alterum est, quod, per mysticam explicationem, res non conspectas antea, minimum non detectas aliisque conspiciendum datas, resque primo conspectu non novas modo, sed experto Christiano sublimes quoque & mirabiles conspiciere inibi liceat, Intr. P. VII. §. 4. Unde Lectorem suum rogat I. c. Auctor, velit se, in Libri Ijobei sanctuarium, res istas novas, sublimes mirabilesque, conspiciendi causa, penetraturum, legendo, cum omni animi lenitate & discendi cupiditate, insequi, inque propriam sui in eo verbo, quod sapientia modis omnibus splendeat, Deique πολυποικίλης sapientiae radios undiquaque emittat, exercitationem, ac Jehovahae, in Christo DEI nostri, celebrationem comitari, suisque, in conatu tam difficili, lapsibus benevole ignoscere: velit etiam, si magis exercitatus sit, emendare mendas suas, eoque adniti, ut Ecclesiae Christianae, quantum fieri possit, majoris hujus verbi divini partis, quae in obscuro tamdiu delituerit, verus sensus procuretur. Agedum, Clarissime Antonides, Te insecutus adhuc, te comitatus sum: meo aperui Lectori, quod tu Tuo aperuisti: permitte nunc, ut a me, licet minus exercitato, oblata in legendo dubia, vel certa etiam, proferantur. Sic Percipe πορρο, Quid dubitem, & quae nunc animo sententia surgat.*

SECTIO POSTERIOR,

Quae est
CRITICA.

§. I.

Ferendum ergo in Posteriori hac Dissertationis Sectione de iis, quae in priori enarravimus, iudicium. Priorem servabimus ordinem. Exponemus primo loco mentem nostram *de momentis, quibus explicatur Antonidis, de mystico Historiae Ijobae sensu, sententia, seu, si mavis, ipse*

D 2

sen-

sensus mysticus. Et heic quidem, sine fuco, fatemur, singularem tum eruditionem, tum ingenii vim e toto Explicationis stamine resplendere. Certe eruditionis est, e difficillimo Ijobi libro, Ijobeam, eque tot Historicorum libris, Ecclesiae N. T. historiam, in minutioribus etiam particulis cognitam & perspectam habere: ingenii vero, historiam utramque eleganter adeo in partibus quamplurimis combinare. Non diffitemur tamen, obvenisse nobis ex erudita hac & sat ingeniosa commentatione varia, quae vel philologicas difficultates vel accommodationes minus congruas prae se ferre videntur. Huiusmodi sunt, si vel in solis, quas enarravimus supra, momentis subsistere velimus: quod nomen אִיּוֹב Ijobi atque Ecclesiae multiplicem statum exhibeat vi quadruplicis radice; ut ut harum, (dixerim pene, talium,) originum nulla vel in Historia, vel in Philologia sacra dentur vestigia: quod אִי, non אִיּוֹב adpelletur Ijob, ad removendam ab Ijobo & Ecclesia imbecillitatem, inopiam ac impotentiam, seu infelicitatem, adferendumque iis robor, divitias ac potentiam, seu felicitatem; cum tamen nomine אִי, (quod sexus magis, quam conditionis est,) ex infelicissimis aliquis, & e contrario, nomine אִיּוֹב, (quod ortum intimat,) felicissimus Adam cum Eva felicissima insigniatur: quod in septem Ijobi filiis Ecclesiae N. T. septem, i. e. omnium a primo N. T. initio ad finem usque, periodorum filii enumerentur, licet omnes, quotquot ante inflictam miseriam Ijobo fuerunt, filii statim in priori aliqua periodo convenisse una, & una comedisse, una peccare potuisse, immo una, subruta domo, interiisse dicantur, quae singula de omnibus septem periodis adferere, conforme adeo haud esset: quod porro in subruta illa domo effigies subrutae tertii Ecclesiae filii domus, & huius quidem praecipue, lateat, quamvis in textu solius primogeniti domus concidisse feratur; quae applicatio neque per Ecclesiarum communionem, qua in ultima prima, prima in ultima, diversis respectibus, similitum factorum maxime, esse statuitur, neque per parabola indolem, qua, quod unius est, dare alteri, ut sermo obscurus sensusque rectus retineretur, conveniat, defendi ab Auctore satis poterit, (uti conatur in Comm. ad C. I. v. 19.) siquidem, ut supposita parabola indoles nondum probata est, ita mystica illa communitio, quam alias non negamus, vix concedet, ut in recensendis huius illiusve periodi Ecclesiae fati receptus semel numerandi ordo deseratur, primaque nominetur periodus, ubi tertia nominanda erat, quod ipsum, ex parte, ad illas etiam

etiam, quas majoribus periodis adnexit, appendices, defensas in Comm. ad C. I. v. 6. adnotare integrum esto: adhaec, quod amicis Ijobeis ipsi- que Ijobo sermones adscribantur, qui in mentes nunquam, nec in ora- venerint, qui a Spiritu S. potius poetica arte ordinati, diducti, comple- ti ornatique ita sint, ut ea cuivis tribuerentur, quae dicere congrueret, quaeque, si tempore a Spiritu S. intento vixisset, dicturus fuisset, (Introd. P. IV. §. H.) qualismodi sermocinatio, praeterquam, quod fir- ma ratione firmata a nemine adhuc sit, loco amicorum & Ijobi, in iis, quae nec locuti, nec meditati sunt, alium Oratorem typicum, Spiritum S. sine exemplo, uti opinamur, substituatur: ut alia hujus generis plura, quae hinc inde in dialogis & alibi deprehendimus, quaeve, ut & caetera, alii occasione malimus reservata, praetercamus. Quidni vero haec omnia praetercamus, cum, detegi posse in Explicatione sua aberratio- nes, ipsemet Auctor, superius P. I. §. 25. falsus fuerit?

§. II. Sed gravior *de momentis, quibus firmatur* Ejus *de sensu mystico sententia, vel ipse sensus mysticus*, controversia est: haec enim si solida sint, immutare, quae minus adposita in explicatione videbuntur, tum aliorum, tum praecipue ipsius Antonidis ingenio perquam facile erit. Videamus igitur, quid valoris in sit propositis jam Sect. I. §. 21. ad 24. argumentis. *Primum pro totius Historiae mystico sensu* robur suppe- ditabant *mystici ipsius Historiae radii*. Vid. §. 21. Multum ponderis primo intuitu huic inesse argumento videtur, ex eo, quod de libri alicujus, divini praesertim, sensu, optime ex ipso met libro judicari queat. Ast sunt tamen, quae in eo, pace Theodori nostri, desideramus. Primo enim dubii sumus, an, si aliquali tantum cordis veneratione (*slegts mer- eenige andacht*) historiam Ijobeam contemplemur, ii oculis nostris inji- ciantur radii, e quibus non possumus non videre (*dat wy niet konnen niet sien*) Historiae Ijobeae cum Ecclesia N. T. *similitudinem*. Profecto, contemplati hoc Historiae Ijobeae jubar a prima fere Ecclesiae N. T. ae- tate ad nostrum hoc seculum, immo, dicam infra, ad hunc usque diem, satis multi sunt. Viderunt prosperitatem, miseriam, restitutionem Ijo- bi omnes: ejus cum N. T. Ecclesia, in paribus fatibus similitudinem, praeter Antonidem & Petrum van Hoecke, nemo, fatente ipso Auctore, vi- dit, minimum, vidisse se testatus est. Id, quod jure mirari quis possit: mirari, non dicam in Judaeis, qui lusei & coeci in his mysteriis sunt, sed iam Christianis Doctoribus, nec tam in Patribus sive Antiquioribus,

quos latuerunt utique haec atque illa Ecclesiae, quae respicit typus, facta, quam in Filiis seu Recentioribus, neque in Pontificiis adeo, his quippe Antonidis sensus mysticus non radius, sed fudes in oculis fuisset, verum in Protestantibus cum Reformatis tum Lutheranis, quorum Ecclesiam in Ijobo repraesentari autumat Auctor: mirari in iis potissimum Belgis, Viris doctissimis, qui per elapsi seculi dimidium mysticos Scripturae V. T. sensus incredibili studio scrutati sunt. Aut, defuit fortasse omnibus hisce Interpretibus aliqualis in contemplanda, immo in perscrutanda historia veneratio? vix putarem: non radiasse tanta, quanta Auctor putat, luce & efficacia similitudinis radios, diceremus libentius. Sed esto, injici oculis, si modo attenderint, radios, e quibus Ijobi cum Ecclesia, vel aliqualem vel adaequatam, similitudinem non videre non possimus, eritne illa typica statim & antitypica (*als die des voorbeelds met het tegenbeeld?*) eritne similitudo, qua propter hoc illud est (*waar door dat om dit is?*) eritne similitudo, quae non nisi juxta Auctoris, Spiritus S. ejusque divinae sapientiae ac providentiae scopum (*niet anders, als volgens 't opmerk van de Ingever, de H. Geest en sijne goddelijke wijsheid en voor-kunde*) tam elegans tamque perfecta (*soo net en soo volmakt*) esse potuerit? Nondum videmus. Quid, si a mera attentioris mentis circa Historiam nostram meditatione illa, si quae datur, similitudo elegantiam suam atque perfectionem, juvante ingenio, accipere potuisse dicatur? sane meditandarum animarum opus hoc esse saepius, ipse Auctor, spero, fatebitur.

§. III. At sunt, inquiet, in radiis istis aliqua, quae mysticum sensum plane urgent. *Dantur in Historia Ijobea res & phrasae non nisi typicum admittentes significatum.* Describitur Ijob ab ea integritate & perfectione, quae soli Ecclesiae N. T. κατ' ἐξοχήν propria est (*die de Kerke des N. T. by uitneementheid alleen eigen is,*) cujusque umbram modo aut initium (*maar en schaduwve, of beginsel*) gerere potis ille fuit: extant in dialogis res phrasaeve, quas non nisi in typo Ijobum penes & amicos (*niet als voorbeeldig by Job en de Vrienden,*) in pleno autem complemento (*in volle vervullingge*) nuspiam, nisi in vera Ecclesia & statu Anti-Christi sub N. T. (*niet en nergens als in de waare Kerke en t' Antichristendon onder t' N. T.*) invenire liceat. Penetrabunt radii, fateor, si adsint talia. Sed veremur, ne & res & phrasae omnes in sola Ijobi, haud in subsidium vocata Ecclesiae Historia, sub plenissimo sensu, aut,
 si cum

fi cum Auctore loqui debeamus, in pleno complemento, inveniamus. Praeterimus, quam Auctor praetereundo urfit, integritatem & perfectionem; adnotantes tamen, *ως εν παρθενω*, eodem plane, si justificationem & renovationem spectes, modo, quo Ecclesia N. T. Ijobum, Ecclesiae V. T. filium, **ת** perfectum, **וישר** & integrum, **וירא אלודים**, **וסר מרע**, Deique timentem & a malo recedentem esse, sicque non umbram, sed corpus, non initia, sed excellentiora augmenta gerere potius fuisse. Periculum potius in productis ex *ἀποβάνοις* sermonibus locis, Auctori sine ducio selectissimis & gravissimis, facimus.

§. IV. Scilicet, quae c. IV. v. 13. seqq. *de spiritu seu spectro noctu a se viso* narrat *Eliphaz*, ita *de Anti-Christo* Antonides explicat: factum esse, ut, cum perplexae hominum cogitationes (**שעפיר**) recessissent a veritate in Christo, variisque technis ac inventis, stupentes & somniantes, occupatae essent, dormientibus Ecclesiae hominibus, etiam Vigilibus, illapso in eos torpore (**כנפל תרדמיה**) v. 13. factum, inquam, ut DEUS (qui **פחר** Gen. XXXI, 42. 53.) obviam veniret, vel, alio sensu, ut terror Papalis irrueret, multisque, immo omnibus fere, Ecclesiae Romanae columnis, (seu ossibus, **עצמות**) Episcopis, Cardinalibus &c. obedientiae tremorem injiceret v. 14. dein, ut ipse Papa, ceu spiritus & spectrum (**רוח**) celerrime transfret, &, (vi duplicis verbi **חלה** significatus) Ecclesiae colorem, formam, adeoque indolem in Conciliis suis, universalibus ac particularibus, & singulari ratione in Tridentino, transeundo immutaret, utque omnes Papaei, qui ab illo, velut pili a capite, dependebant, illumque, modo simili, circumdabant, starent unanimis praestarentque obsequium & honorem, efficeret. v. 15. Factum quoque, ut imago Papalis, seu bestiae (*εἰκὼν θηρῶς* Apoc. XIII, 14. 15.) qualis a mundi ortu, neque extiterat unquam, neque visa, neque agnita fuerat, se, auctoritate & magnitudine fixaque sede, in Bonifacio III. erigeret, secutoque multorum, & cum tempore omnium, primo quidem Episcoporum Praelatorumve, dein minorum e plebe hominum alto, per contradictionis omissionem & obsequium, silentio, audiretur ex illa Imagine vox v. 16. & verbum, cujus particulam retinuerat memoria Eliphaz v. 12. cujusque summa, e mente Nostri, fuerat: quod nullus hominum, nec **גבר**, i. e. maximus & gravissimus, Episcopus, Cardinalis, ipse etiam Papa, justus & perfectus sit e justitia Dei, Factoris i. e. Creatoris & Redemptoris sui, quin potius se, licet justitiae Christi tectum,

pal-

pallio, imperfectum confiteri, hincque per Bona Opera justitiam suam ut efficiat, quaerere, utque variis mundandi mediis, Baptismis, aqua-lustrali, purgatorio, reddatur purus, desiderare quivis teneatur v. 17. collatis e Concilii Tridentini Sessione VI. canonibus 7. 9. 10. 11. 12. 21. 24. 33. quod etiam nec עכרים nec מלאכים, nec Patrum beatæ animæ, nec Angeli, alio sensu, nec adfixi sedibus suis Doctores, Servi Christi, etiam, spectati tamen extra officium, Servi Servorum, nec Missionarii illi seu Cursores Romanæ Ecclesiæ, immunes ab omni imperfectione & stultitia sint, quin potius peccata confiteri eorumque remissionem, conditione jam data, impetrare necessum omnes, Papa haud excluso, habeant; unde concludendum, quam vana coetus dissentientis, turbæ illius, & plebis, & impii hæretici populi de plena sua justitia ac perfectione sit opinio, v. 18. Quodque tandem miseri adversantis Ecclesiæ homunciones, oppressorum & exulum instar luteas inhabitantes casas, veraque adeo Ecclesiæ nota, felicitate, destituti consumendi v. 19. contundendi æternumque interituri v. 20. spoliandi denique reliquiis suis, & in insipientia morituri v. 21. sint. Ad mysticam hanc explicationem respiciens ita insit rad. G. Auctor: *noyt als ten tijde des N.T. konde van sulken grooten en berugten Geest, nagt-gesigte en spooksel gesproken worden.*

§. V. Quidni vero vel ad solum V. T. tempus habito respectu de tanto tamque famoso spiritu, nocturno viso & spectro fieri verba ab Eliphazo potuissent? Rem ab initio ad finem usque repetamus. Nonne potuit Eliphaz, verus ille, non mysticus, ut acciperet facti ad se, nocturna visione, quam vere contigisse, Viro, inscii licet, num a DEO an a Satana, an ab hominis phantasia provenerit, credimus, verbi particulam, in torpore, cum aliis, in visione, in perplexis cogitationibus esse, maxime, dum per septem noctes, meditabundus procul dubio? de felicibus modo, modo infelicibus Ijobi fati, cum caeteris amicis, jacuerat, nonne potuit præire viso prænuncius pavidaque seu trementia redditurus ossa (פחד) pavor? nonne potuit Spiritus aliquis, ater an albus, magnus an parvus fuerit, non definitur, celerrimo motu viri facies præterire (quæ magis usitata דע חלה notio est,) ita, ut obstupuerit steterintque comæ? nonne potuit stare coram oculis Eliphazi ignota quaedam imago, vel sub hac imagine ignotus ille spiritus, cumque staret, silentium sequi percipique auribus vox? nonne potuit ex hac voce רבר מנגף furtivum

vum quasi verbum, & מְנַחֵם ex illo particulam, & eam quidem, quae v. 19-21. adfertur, audire Eliphaz, atque, ut promiserat v. 12. Ijobo recensere? Eveniunt talia nobis nostro tempore: evenerunt, ut non dubitamus, antiquis temporibus aliis: quidni evenire Eliphazo suo tempore, non attento N. T. statu, evenire potuerint? Si potuerunt, nulla, ut ad N. T. tempora primario hanc applicemus visionem, necessitas urget. Ratio, quam addit Auctor, *wijl onder 't N. T. de Anti-Christ heeft plaats gevonden, welke aldaar verstaan word, en τὸ κενουμένον est. Quod recitatam l. c. verbi particulam repetierit Eliphaz, Ijobi praevis sermo exegit. Detestatus fuerat, infirmitate praeventus, Ijob diem noctemque ortus sui: quae siverat, quam ob causam fata adeo dura se, DEO ita dirigente, premerent & tantum non opprimerent; tacite hoc ipso aliquam Deo injustitiam & impuritatem, sibi vero justitiam ac puritatem adscripturus c. III. Huic ergo regerendum ab Eliphazo erat: justusne prae Deo mortalis, purusne prae factore suo Vir sit h. l. v. 19. subjuncta e comparatis ratione v. seqq. simili ordine, quo idem Eliphaz c. XV. exprobrata Ijobo in loquendo & cogitando audacia v. 13. quid est homo, ut immaculatus sit, & ut justus sit natus mulieris? subjungit v. 14. eandem quoque cum superius data rationem v. 15. additurus. Nec obstat, quod non justitiae prae DEO, puritatisque prae Factore, sed Justitiae e DEO (מִצְדִּיק) puritatisve e Factore (מִטְהַר) mentio in loco nostro fiat, haec vero non tam in Eliphazi cum Ijobo, quam in Papaeorum cum Ecclesia controversiam veniat; cum pluribus una vicibus praefixum Δ significationem τὸ Prae habeat sicque praerogativam prae aliquo vel competentem vel affectatam innuat. Dicere igitur, quod res phrasaeve e primo Eliphazi dialogo adductae, in plenissimo sensu, seu in pleno complemento, Eliphazum penes invenire liceat, quid impedit?*

§. VI. Et quid impedit *paria de sermonibus Ijobeis dicere? Loquitur Ijob c. X. v. 21. 22. de terra summae caliginis umbraque mortis. Wat loont dat anders, als het Anti-Christendom, daar de dood heerscht? quaerit Antonides. Immo vero, respondemus, sepulcri mortisve statum, ubi nox perpetua, quo vadere cum aliis Ijobus, pauxillo dierum absoluto v. 20. tenebatur, denotare terra ista & umbra valet. Cui non obest, quod adjicit Auctor, 'welke soo meenigmaal op die wijze elders in de Schriften beschreven word, seu, regnum Papale eodem modo alibi saepius de-*

E

scri-

scribi; cum quaestio non sit, quid re atque phrasi Ijobea describatur alibi, sed quid in praesenti loco describi necessario debeat. *Meminit idem Ijobus c. XXX, 3. 4. hominum in arida, tenebrosa vastaque loca aufugientium, herbasque falsuginosas ibidem evellentium, radicibusve juniperorum vescentium:* quibuscum conferri vult Auctor Sodomae fundum, vitemve ex agris Gomorrhacis, amaras ferentem uvas Devt. XXXII, 32. colocinthum 2. Reg. IV, 39. absinthii radicem, & paludosa illa minusque sana loca Ez. XLVII, 11. e quibus collatis colligit: *Soo sult gy niet twiiffelen konnen, of 't Antichristendom word van Job beoogt.* Quid autem, si dubitaremus, si plenum sensum statueremus in miseris istis hominibus, qui, ut צעירי v. i. parvi seu pauperes, victum in eremice radicibus herbisve, etiam amaris, quaerere ac sumere, summa egestate & fame, coacti sunt? haud obstante, quod per res amaras amaraque ferentes ac paludosas, sive illas, quas, omissa probatione, Auctor confert, sive alias, in scriptura Anti-Christi status exhibeatur. Unde dispalescit, Ijobeorum quoque dialogorum res phrasive Ijobum penes, vel homines Ijobeo tempore viventes, in pleno complemento inveniri posse.

§. VII. Quibus singulis aliquid etiam ex ipsa de sensu Historiae Ijobeae mystico sententia addimus. Res nimirum ac phrasae omnes, quas vel in dialogis, vel in caeteris libri Ijobei pericopis, mystice seu prophetice explicat Antonides, explicandae prius juxta literam & historice sunt. Jam vero omnis mysticus sensus in Historia aliqua latens plenitudinem literalis sensus, quoad singula, in quibus typico-antitypica relatio datur, supponit, idque eo magis, quo magis certum est, non tam phrasium, quam rerum in phrasibus, literalis sensu, contentarum sensum, mysticum esse. Quod si verum est, plenum aliquem sensum, sepositis licet rebus & phrasibus N. T. literalem nempe, in rebus & phrasibus Historiae Ijobeae habebimus; quod aliquo modo fateri videtur, ipse Auctor, dum Praef. col. 8. omissam hic illic verborum exegetin ita excusat: *Ook wijst de sinnebeeldige betekenis de letterlijke sin an, schoon 'er niet van mocht gesproken worden, wegens de overeenkomst van beiden: en nadien de sinnebeeldige uit de eigentlijke woorden en haar beduidenissen komt te rijzen.* Nonne igitur pari certitudine res ac phrasae omnes, haec obvientes, in solo sensu literalis, prout *ωλήρωμα* suum adeptae in historia factorum Ijobi sub V. T. erant, nos retinere possemus, qua easdem in sensu mystico, prout plenum complementum

in

in historia factorum Ecclesiae N. T. erant adepturae, ampliare Antonides potuit? Quod si Hic fortasse quandam Spiritus Prophetici fermocinationem vel scripturae parallelismum in illis urgeat, respondendo isti jam praevenimus supra §. I. & huic inferius supervenimus.

§. VIII. Ni ergo clariores radii ex Ijobi Historia emanent, aut, si emanent, clarius minimum ostendantur, sensus Historiae mysticus adhuc in obscuro jacebit. Non negamus tamen, obscuritatem hanc tolli testamque lucem conspicuam reddi posse, si is, qui Historiae princeps Auctor est, Spiritus, vel generali aliquo canone, vel speciali applicatione, in verbo suo, praegnantem, de quo controvertitur, sensum in Ijobi quoque libro quaerendum ac, si non reperiendum, inveniendum tamen esse revelaverit. Gratum Auctori suppositum. Revelavit haec, inquit, Spiritus. Revelavit haec generali illo & ex ipsius Messiae testimonio collecto canone, quod totum Sacri Codicis volumen, quantum, quantum sit, de Christo ejusque Ecclesia agat: revelavit etiam, speciali applicatione, dum Ijobum, ut typicum Ecclesiae N. T. exemplum, Jacobi manu, Christianis conspiciendum exposuit; quae secundum ac tertium pro sensu totius Historiae mystico momentum praebent. Ad haec vero quid reponemus?

§. IX. Ad alterum pro mystico totius Historiae sensu argumentum, quod *Mysticum, in quo Historia Ijobea extat, Volumen* efficit. S. I. §. 22. sequentia, ut videas, quae certa nobis in illo sint, quaeque dubia videantur, accipe. Quod Ijob cum historia sua sacro insertus sit Codici (*dat Job in 't Heilige Boek geplaatst word:*) quod sacer hic Codex, etiam si multis constet Scriptoribus, unicum tantum constituat Volumen (*maar een eenige Rolle uitlevert:*) quod tractet hoc Volumen Dei, de Redemptione, Redemptore, hujusque oeconomiiis viis atque bonis consilium (per auctoris linguam: *welke van Gods Raad ter verlossinge, de Verlosser, sijne huishoudingen, weegen en goederen bandelt:*) quodque hoc ipsum (ut vult Ille in verbis: *want, segt de Heiland, in de Rolle des Boeks is van my geschreeven Psal. XL, 8.*) ex adfero Messiano: *In Volumine Libri scriptum de me est*, probari suo modo queat, certissimum nobis est; ni fortasse per ספר ספר, *Volumen libri*, non quidem, cum aliquibus, divinum vitae aeternae aut providentiae, cui Davidis nomen inscriptum sit, nec etiam facti Messiam inter ac Deum quasi contractus librum, utrumque improprie ita dicendum, nec librum.

Scripturae primum, proprie sic dictum, vel primam hujus Parascham: neque tamen totum Scripturae V. T. nedum simul N. T. Codicem, sed solum Mosis Pentateuchum, ex antiquissimo more, ut alia quoque scripta, cylindrum super seu axem ligneum in orbem circumvolutum, vel tantum, quantus Davidis tempore extitit, Codicem intelligere, praeceuntibus paucis pluribusve interpretibus, teneamur. Nec dubitabimus, ex adlata ab Antonide, aliunde licet, quam e dicto citato firmanda, hypothesi, quod totum Volumen divinum de Redemtione &c. consilium tractet, consequi, Ijobo, historiae ejus atque libro idem, ni impune, ceu non divinus, e sacro librorum Canonico Catalogo ejiciendus sit, agendum necessario esse. Caetera vero dubia videntur.

§. X. Dubium videtur, quod e Messiana phrasi: *In Volumine scriptum de me est (in de rolle is van my geschreeven)* colligi indubitato possit sensus: in toto Volumine (*en de gansche Rolle*) scriptum esse de Messia; cum sermonis & Hebraei, & Graeci, & Latini, & Germani, & ex his omnibus oriundi natura, in sacris, in profanis ferat, ut, si de aliqua re in Collecto quodam e pluribus Scriptis Volumine, quod Codicis modo, modo Thesauri, modo Bibliothecae, modo Operis, modo alius titulum gerit, scriptum esse dicatur, non totum statim Volumen, sed ex eo aliqua tantum scripta, si non plane unicum, attendantur. Dubium videtur, & in primis quidem, (cum, in toto Volumine Sacro de Salvatore nostro scriptum esse, omnes istius partes commonstrent, nec ad certa Scripta effatum Messianum l. c. restringatur,) quod singuli Sacri Voluminis libri in continua sua serie de rebus ad redemptionem nostram spectantibus agant, quodque adeo integer Ijobi liber earum plenus esse, &, quantus quantus est, ab initio ad finem usque, Dei consilia viasque in Christo pro scopo habere debeat, (ut expresse Auctor: *het geebeele Boek moet 'er vol van sijn, van vooren af tot aan 't einde toe op Gods Raad en weegen in Christus doelen*.) Instantias heic a libris Historicis, qui in Volumine Sacro extant, singulis Antonidi non dabimus, bene gnari, quod praeceunte, & comitante, & insequente numerofo popularium suorum choro, etiam singulos illos integros, quanti quanti sunt, ab initio ad finem usque, pari cum Ijobea Historia aliisque Scriptis divinis modo, idem DEI consilium viasque in Christo pro scopo habere, sit pronunciaturus. Adsertionis probationem desideramus magis: hanc non dabit generale illud suppositum, quod singuli totius Volumi-

lumi-

luminis libri de Christo agant; cum ex iis aliqui per hunc illumve singularem textum, ut alii per totum contextum, agere de illo possint: eo minus dictum Psalmistae dabit; utpote e quo vix librorum singulorum, nedum singularum libri cujusvis partium de Christo tractatio probatur. Quid, si igitur proposito superius de Historia Ijobea postulato satisfieri putaremus, si hic illic aliqua Christi mentio inspergatur (*met nu of dan eens van Christus te melden?*) si vel in solo c. XIX. v. 25-27. obrutus miseris Ijob de suo יְהוָה plenissimam fide confessionem edat? ut de מֵי מַרְיָם מְלֵאכָה e c. XXXIII, 23. de quo lis est, nihil dicamus. Nostra ergo non facimus verba Auctoris: *Job sijn Historie en Boek moet dan noodsaakelijk ook soo doen*, (i.e. caeterorum librorum Biblicorum instar, & quidem, ut modo explicavit semetipsum Auctor, ab initio ad finem usque, DEI de Redemptione, Redemptore ejusque oeconomis, viis ac bonis consilium tractare,) *sonder dat mogte het ongestraft, als ongoddelijk, uit de heilige Boek-lijst geworpen worden.* Adhaec in mentem venit, integrum Ijobi librum pro scopo, (quem a sensu distingvere licebit,) habere posse DEI consilia viasque in Christo, etiam si typum non ferat, nec typice explicetur, (quod negat Auctor: *'t welke niet geschieden kan, of Job en sijn Historie moet sinnebeeldig sijn, en als foodaanig verklart worden;*) si nimirum Ijob ceu Vir aliquis pius, in Christum Redemptorem credens, atque ab eo per vias adeo mirabiles ductus reductusve, ut plurimum vere patiens, qui in Ecclesia V. T. jam extitit, Ecclesiae N. T. in exemplum exercendae in fide patientiae & experiundae singularis Dei providentiae & spiritu S. propositus esse simplici, non typico sensu, dicatur. Atque hoc est, quod Jacobus intendere videtur, dum c. V. v. 11. ad Christianos suos scribit: τὴν ὑπομονὴν ἰαβ ἠκούσατε; καὶ τὸ τέλος Κυρίου εἶδετε. ὅτι πολλοὶ ἀπλανήτως ἐστὶ καὶ ἐκπίπτων. Ast, postquam ex ipso hoc dicto Jacobeo sensum mysticum confirmare quam maxime Antonides studuit, nostrum erit, ut, in quibus cum illo consentiamus, in quibus ab eodem dissentiamus, exponatur.

§. XI. *Tertium* hoc, quod pro sensu Historiae totius mystico sumere a mystica in N. T. applicatione Auctori placuit, fulcimentum cum adspicimus, consentimus Auctori in eo, quod Jacobus l. c. Ijobum Ijobique historiam ad Ecclesiam N. T. applicet, (*dat Jacobus Job en sijn Historie op de Kerke des N. T. toepast;*) res nunquam in controversia-

fuit: consentimus etiam, quod a Jacobo, ut divino Scriptore (*Godde-lijken Schrijver*) scripta haec applicatio sit; desit de hoc inter nos controversia. Sed in eo statim dissentimus, quod applicatio illa exilis admodum & jejuna, seu plane insipida, (*te leeg en te laf*, ex Hammeliana translatione: *zu niedrig und zu abgeschwacft*) videatur, si a Scriptore hoc divino facta fuerit per aliquam tantum accommodationem (*slegts by weege van eenige accommodatie*) ad monstrandum nudam, quae ex accidenti adfit, convenientiam, non propriam DEI intentionem, (*om alleen toevallige overeenkomste, en niet het eigen oogmerk Gods aan te wijzen*;) ubi tamen, ne pugnemus *ὡς ἀεὶ ἀδελφίτες*, per convenientiam, quae ex accidenti est, eam, quae inter exemplum (ut Ijobi,) & exemplum (ut Ecclesiae,) absque relatione typico-antitypica datur, & per propriam DEI intentionem mysticam illam, quam fovit DEUS in Historia a Jacobo adlata, hoc quidem loco, intelligi a Nostro supponimus. Dissentimus inquam. Nonne enim sat illustis, & si ita loqui licet, sat saporata foret applicatio, si ad illustrandum vel probandum *μακαρισμὸν τῶν Προφητῶν*, quem in priori versus II. parte posuerat, Apostolus, Divinus Scriptor, e divina inspiratione adduceret exempli simplicis, non typici loco Ijobum, tantum, e sententia DEI, e sententia quoque *τῶν δώδεκα Φυλῶν*, ad quas scribebat, Virum. Magna utique in Scriptis omnibus omnium exemplorum vis est, eoque major, quo major in his, qui exempli loco sistuntur, vel virtus vel casus eminent. Aut exilis etiam dominatur applicatio, quoties Viri *θεόπνευστοι* alii in scriptis V. I. T. ad exempla mere talia provocant? si dicat Antonides, ob vitam, iam ipsam hanc exilitatem caetera quoque exempla in typorum numerum adsciscenda esse, laborem sane Herculeum explicando illa in se transferet, nec tamen exantlato eo omni certus de mystico eorundem sensu erit. Et quis nescit, optimos quosque ex omni aevo scriptores, Occidentalis, Orientalis sermonis Magistros, Oratores in primis, exempla scriptis suis inspersisse saepius, signo typove minus apta, indeque non nisi eam, quae ex accidenti est, convenientiam ostensura? Non nescit hoc Auctor, sed adnotat, humanum hoc esse, non divinum: *Wy menschen sijn wel gewoon*, inquit, *ieds gelijks met ieds gelijks te paren, sonder dat eigentlijk het eene om of tot het ander, of om 't ander te beteekenen en te verbeelden geschikt is; edog Gods Wijsheid, en de Diep-grondigheit sijnes Geestes neemt een hooger roon.*

Pon-

Ponderosa est exceptio, non diffiteor, si ad Dei sapientiam Spiritusque divini profundum adpellatur. Negare heic aliquid, religioni nobis merito ducimus: nec audemus tamen, temeritatis metuentes culpam, aliquid, & tanta quidem, quantam prae se fert Auctor, *παρρησία*, absque gravi ratione adfirmare. Ubi vero gravis Auctoris ratio? Certe quicquid de profundis DEI nosse debemus, id omne revelavit nobis ipse per Spiritum suum. Monstrandum igitur erat, e revelatione Spiritus S. per literas Sacras facta, requirere sapientiam DEI Spiritusque Ejus profundum, ut, quaecunque a Scriptoribus *θεοπνευστοῖς* illustrationis aut probationis ergo adducuntur, Exempla, significativam quandam & praefigurativam similitudinem secum gererent. Arbitramur sane, ex illis multa, tam salvis sapientia DEI Spiritusque divini profundo, adhiberi in scriptis divinis citra respectum ad similitudinem aliquam *σημαντικὴν* aut *τυπικὴν* potuisse, quam salvis iisdem citra respectum ad ejusmodi similitudinem Similia, ut Rhetores vocant, quamplurima adhibita in illis, procul omni dubio, sunt. Non *ἐν διδακτοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις*, ἐν διδακτοῖς πνεύματος ἀγίου potius, loquuti sunt, scripserunt quoque Apostoli; verum est: sed omnem hominum morem in deducendis sanctissimis suis sermonibus deseruisse Deum, Scripturae Auctorem ut sapientissimum, ita in homines per varias *συγκαταβάσεις* benignissimum, non invenimus, nec ipse Antonides nostrar inveniri posse existimabit.

§. XII. At alio ex fonte, eoque propiori, Idem pergit: ipsummet Jacobi textum urget. Urget ex hoc, quod Jacobus Ijobum perinde ac alios Prophetas sub nomine *ὑποδείγμα* seu praefigurantis exempli v. 10. complectatur (*dat Jakobus hem soo wel als de andere Profeeten onder de naam van ὑποδείγμα, voorbeeldende exemplar begrijpt*) e quo mox colligit Auctor, typum & picturam rei alicujus eundem esse ac gerere (*is by nu een voorbeeldend exemplaar, soo is en tragt by immers een voorbeeld en schilderye,*) rei autem nullius typum & picturam, nisi Ecclesiae N. T. (*dog waar anders van als van de Kerke des N. T.*) speciosum argumenti fulcrum. Haesitavi ipse aliquantisper circa locum Jacobeum, haec legens, praefertim, cum Paulinum vocis *ὑποδείματος* usum ex Epistola ad Hebraeos una conferrem. Duo nihilo minus sunt, quae ulterius inquirenti obvenerunt, dubia. Alterum minoris esse momenti videtur, scilicet, quod certum adeo haud sit, Ijobum perinde ac alios Pro-
phe-

phetas sub nomine ὑποδείγμα|⊙ a Jacobo comprehendi, cum quaeri adhuc posset, num Ijobi exemplo simul exhortatoriam, ad λῆψιν τῆς παρδείγμα|⊙ τῆς κακοπαθείας καὶ τῆς μακροθυμίας, (in v. 10. positam,) annon solam adsertoriam, quae, non intermedia alia, (in v. 11.) antecesserat, de μακαρισμῶ τῶν ὑπομενόντων, enunciationem illustrare Apostolus aut probare velit; quorum ultimum, concedentibus, si non plane (vi consecutionis) svadentibus Exegefses verae principiis, aliquis impune eligeret: ut transeam, nondum evictum esse, vel in Synagoga vel in Ecclesia, quod Ijob Propheta, sensu specialiori ita dicendus, fuerit, referri quoque adeo a Jacobo l. c. v. 10. inter τὰς περὶ φητας, εἰ ἐλάλησαν τῷ ὀνόματι Κυρίου, meruerit. Alterum vero magis ad rem dijudicandam pertinebit.

§. XIII. Tota nimirum de specioso Antonidis fulcro κρείσις pendet a significato vocis ὑποδείγμα|⊙ intimetne illa necessario typum & talem quidem, qualem intimari Auctor vult, videndum est. Evolvemus hinc loca, in quibus tum ipsum nomen ὑποδειγμα, tum nominis originarium verbum, ὑποδείκνυμι, usurpatur; attendemus, quem in unoquoque loco utrumque habere vel debeat vel possit, significatum: & quae tandem ex inductione omnium locorum certior nobis videbitur τῆ ὑποδείγμα|⊙ notio, edisseremus; bona ubique fide processuri. Utitur nomine ὑποδείγμα|⊙ Johannes Evangelista, repetiturus Christi de exemplari sua lotionis effatum: ὑποδειγμα, sic verba fluunt, ἔδωκα ὑμῖν, ἵνα καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ποιῆτε. Joh. XIII. v. 15. Typi significatus necessarius hic non est; poterat Christus, lavando, merum exemplum, ut eadem vel similia praestarent, Apostolis dare: conf. v. 14. Utitur isto nomine Petrus 2. Petr. II. v. 6. dum per κατὰ κρυσιν Sodomae & Gomorrhae ὑποδειγμα μελλόντων ἀσεβῶν positum a Deo esse dicit. Meri & hic, non typici exempli loco πόλεις Σοδωμῶν καὶ Γομόρρας, ad constituendam a communionem culpae ad communionem poenae argumentationem, pari valore v. 6. quo ἄγγελοι ἀμαρτήσαντες v. 4. & ἀρχαὶ τοῦ κόσμου v. 5. introduci potuerunt. Utitur eodem Paulus in sua ad Hebraeos Epistola tribus vicibus; prima quidem, exempli vel typici vel etiam simplicis significato c. IV. v. 11. quo in loco praemonet Apostolus, ne quis Christianorum ἐν τῇ αὐτοῦ (Judaeorum nempe, conf. v. 2. 6.) ὑποδείγματι τῆς ἀπειθείας labatur: duabus vero reliquis sub apertissima typi seu exempli praefigurantis notione; una, cum

de-

describit Sacerdotes, ut λατρεύοντες ὑποδείγματα καὶ σκιά τῶν ἐπαγγελιών c. VIII, 5. coll. v. 4. altera, ubi sanguine victimarum mundata scribit τὰ ὑποδείγματα τῶν ἐν τοῖς ἔθρονοις c. IX, 23. coll. v. 24. Quod ad verbum ὑποδεικνύσαι attinet, Matthaeus & Lucas in sequentibus locis id usurpant. Matth. III. v. 7. Phariseos & Sadducaeos ita adloquitur Johannes: τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγῆν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; quam phrasin retinet in ejusdem adloquii recensione Lucas c. III. v. 7. qui aliis quoque Oratoribus idem, de quo quaerimus, verbum alibi tribuit, ut Christo, tum in Historia Evangelica c. VI. v. 47. ubi ad discipulos ille: ὑποδείξω ὑμῖν, τί ἐστὶν (ὁ ἀκούων με τῶν λόγων καὶ ποιῶν αὐτάς) ὁμοιωθῆναι, & c. XII. v. 5. ubi idem ad eosdem: ὑποδείξω ὑμῖν, τίνα φοβηθήτε; tum in Historia Apostolorum c. IX, 16. ubi Christus ad Ananiam de Paulo: ἐγὼ ὑποδείξω αὐτῷ, ὅσα δεῖ αὐτὸν ὑπερτῆς ὀνόματος μου ποιῆν. dein Paulo etiam, haec ad Ephesinos suos in valedictorio sermone, locuturo verba: πάντα ὑπέδειξα ὑμῖν, Act. XX, 35. In nullo e citatis loco typica (proprie sic dicenda) ὑποδείξις, extanti aliqua claritate, apparet; quod contextus seriem penitius introspectanti certum reddetur. Generatim potius verbi ὑποδεικνύσαι significatio, collata cum enarrato Scripturae usu ejusdem ex ὑπό & δεικνύσαι compositione, erit, (si plura, quam alii, concedamus,) ut plurimum saltem, ostendere rem aliquam sub alia, sive res haec alia typica sit, sive minus. Quibus suppositis ὑποδείγματι nomen rem, (ad summum,) diceret, sub qua, ob similitudinem aliquam vel typicam vel simplicem alia quae-
piam res ostenditur. Hunc vocis significatum, nec antiquioribus Graecis ignotum olim, si admittas, etiam in solo literali sensu ὑποδειγμα esse Ijobus potuit, siquidem sub illius κακοπαθεία, μακροθυμία, ὑπομονή, uti omnibus, coaevis ac posteris, adeoque & V. T. Ecclesiae, ita cum primis Ecclesiae N. T. exercitium similis κακοπαθείας, μακροθυμίας, ὑπομονῆς ab Ijobo, immo ipsomet Deo, Historiae Ijobeae Auctore primo, ostensum fuit.

§. XIV. Urget quidem, e contextu adhuc, Antonides, quod efficacius longe, supposito typo, ad obtinendum finem suum adhibere Ijobum Apostolus potuerit, quam si, seposito isto, communis instar exempli, in quo similitudo quaedam (sc. mera) adfuerit, Ethicorum more, illum proposuisset; (clara Auctoris verba: *Gelijk ook Jacobus heeft met sijne verdraagsaamheid e s. v. veel kragtiger tot sijn einde, om*

F

naame

naamelijk de Geloovige langmoedige verdraagsamheid te leeren en gebruiken, dan indien hy hem slegts als een gemeen exempel van gelijkheid, na de Wijsje van Seede-Leeraars, voorstelde.) Verum, etsi vel maxime daremus Auctori, quod hic postulat, inferri tamen ex eo nequit, uti ex eo solo nec infert Auctor, Historiam Ijobeam esse debere typicam, cum & seposito isto, magna sermoni Jacobeo remaneat, in movendis ad commendatam patientiam &c. animis, efficacia ex eo, quod ab ipso Spiritu S. Oratore sapientissimo, per Scriptorem Θεόπνευστον, longissime a toto omnium Ethicorum grege distantem, e Scriptura Sacra V. T. γεγενη ἡ illa Θεοπνεύτω, ἀδιδασκαλία quoque & παιδία utili 2. Tim. III, 16. in qua speciatim, quicquid scriptum, scriptum eo fine est, ἵνα διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς παρακλήσεως τῶν γραφῶν τὴν ἐλπίδα ἔχωμεν, Rom. XV, 4. illustrissimum Ijobi exemplum, ab omnibus summe aestumatisimum, positum ob oculos fuerit; majori omnino pondere, quam factum postea ab eo, quem nominaveramus superius, Poeta, Prudentio, qui in Psychomachia sua, ubi descripserat, ut Ethicus, Patientiae cum Ira pugnam, ita fatur v. 62. seqq: - *secat medias impune cohortes Egregio comitata viro: nam proximus Ijob Haeserat invictae dura inter bella magistrae, Fronte severus adhuc, & multo vulnere anhelus: Sed jam clausa truci subridens ulcera vultu -- Illum diva jubet tandem requiescere ab omni Armorum strepitu* - Atque tantum de argumentis pro sensu mystico totius Historiae.

§. XV. Judicandum nunc de iis, quae Auctor speciatim pro dialogorum sensu mystico protulit, supr. Sect. I. §. 24. Primum defumit a mystico Initi & Finis Historiae Ijobeae sensu. Conditionalem struit propositionem: *so 't eerste en laatste Jobs sinnebeeldig is en op de Kerke speelt, so moet ook het middenste geagt worden terwaarts te doelen.* Dubitaret aliquis de Enunciationis hujus veritate, cum fieri potuerit, ut, exemplo aliorum Virorum, quorum historia in literis sacris extat, in his illisve, non vero omnibus fatis, vel in factis omnibus, non item in dictis, typum, una cum amicis suis, gesserit; sicuti paries basin inter & calmen (fastigium dic, si mavis) supremumve tectum interjacens ('t Muurwerk, dat tusschen 't fundament en den voltooy-top of opper-dak staat,) quamvis ad idem aedificium (tot het selve gebouw) pertineat, diversae tamen a basi & fastigio tectove materiae ac formae esse solet. Sed admittamus, veram esse propositionem integram, ob elegantio-

typi

typi in historia aliqua nexum: nondum tamen vera erit primaria illius pars, quae Logicis Prius modo, modo Antecedens audit, conditio scilicet. An prima enim & ultima Ijobi sint typica, illud ipsum est, de quo quaeritur: si excipiat, probatum jam esse το κενώμενον, regerimus, & a nobis, quod dubium videbatur, repositum fuisse. Secunda ac tertia ratio, ex ipsis quippe, de quibus disputamus, dialogis erutae, magis ferire nos videntur. Eas ergo perspiciamus.

§. XVI. *Altera, quae Dialogorum sensum mysticum e mente Nostri firmat, ratio est Eorum, utpote mystica, Poësis.* Videamus singula: De Redenen, sic intimat rationem Auctor, *zijn in Digt-werk Poësy seggen wy op onduitsch) voorgedragen.* Verum hoc est, si Accentus, distinctionis & conjunctionis in scriptis divinis divina signa, consideret. Obtinet utique a c. III. v. 3. in quo primus Ijobi cum amicis incipit, ad c. XLII. v. 6. ubi ultimus Ijobi cum DEO dialogus desinit, metrica, non Prosaica Accentuum series ac potestas. Dubium idem, si primario respiciat ipsum Textum; quem respicere primario videtur, dum inter Poëseos specimina refert Mosis, Deborae, Hannae, Solomonis Cantica Hymnosve, in quibus omnibus Prosaica est, non metrica accentuatio: Solomonis vero Proverbia, quae Metricam Accentuum positionem cum Psalmis & Ijobeis dialogis communem habent, omittit. Dubium, inquam, si textum respiciat. Unde enim, nisi ad Accentus potissimum attendatur, confectos fuisse ad Artis Poëticae normam dialogos, probabitur? An e Genere aliquo Poëtico? fortasse hexametri versus sunt, dactylo spondeoque currentes & propter linguae idioma crebro accipientes alios pedes, non earundem syllabarum, sed eorundem temporum: & interdum rythmus ipse quoque dulcis & tinnulus fertur, numeris pedum solutis: quod metricus magis, quam simplex Lector, intelliget; quae observatio Hieronymi est in praef. in Ijobum. Fateor: Davus sum, simplex lector, non lector metricus, non Oedipus. Oedipus fuit Vatablus, Oedipus Mercerus, Oedipi alii nonnulli; sed nihil de ea carminis ratione certi attulisse & ipsos hos Oedipos, metricos Lectores, multi Philologorum observarunt. Sic Sphingis aenigma manet Poëticum Ijobeorum dialogorum genus; de quo ipse Auctor P. I. Intr. §. 13. *de voet-maat, op welke het digtwerk deses Boeks gaat, is ons onbekent* An ex Inventione probabitur dialogorum Poësis? Fictionem vix admittet Noster; quippe qui de Ijobo Historiam non

Tragico-Comoediam, poetarum inventum, offerri in Libro Ijobeo toto, aperte satis demonstravit P. IV. Int. §. 5-9. An e Dispositione? Minus clare: Oratoriae Artis aequae, si non magis, quam Poeseos regulas isti sequuntur. An ex Elocutione & Diductione Poetica? utramque statuit Auctor: illam P. I. Int. §. 13. (*de stijl is van cap. 3. tot an c. 42. Poetisch, sinspreukig, treur-bly-einde-speelig* seu tragico-comicus:) hanc P. IV. §. II. (*wy meinen, dat Job en de Vrienden eenige woorden en reedenen in 't korte gevoert hebben noopens ten tegenwoordigen toestand der saaken; edog dat de Geest die korte reedenen op sijn Poetisch hebbe doen toestellen, uibreiden, vervullen en opfieren &c.*) At unde probabitur utraque? Sublimia & sententiosa verba praedominantur in dialogis, fatemur; at Oratorum non minus ac Poetarum haec sunt: & sapientum, quales Ijob ejusque Amici, fuerunt praecipue. Esto, phrasae admiseri sententiosis illis sermonibus mere poeticas, rariores hae erunt, adeoque in argumentum Poeticae Elocutionis minus trahendae. Diductionem Poeticam, quam supponit Noster, firmatam firma aliqua ratione non esse, jam supra §. I. notavimus. An denique e textus Pronuntiatione vel Descriptione probabitur Poesis? Nullo robore: linearum tonorumque formatio eadem in dialogis, quae in Scriptis Sacris Prosaicis. At transcant haec: Poetice propositi sunt dialogi; quid hinc?

§. XVII. Multum ex eo concludere conatur Antonides: indicium scilicet, quod sub velamine seu praecinctorio suo, i. e. sub rebus, quas litera fert, alia quae piam tecta gerant; pergit enim: *tonen gevolgelijk, dat se onder haar schorffe ieds anders verbergen.* Cur hoc vero? rationem exigimus: addit hanc Ille, subjiciens statim: *want dit de aard van een regtschapen digt-werk is.* Pronuntient de rationis hujus, quam a natura Poeseos Auctor sumsit, vel veritate vel falsitate uberius illi, qui laurea digni sunt. Nobis in praesenti dubia ea videtur, cum nec ab Auctore addita, nec a nobis adhuc inventa sit solida probatio. Certe reconditum Poeseos sensum non postulat pedum constitutio: scribas monoclon, dicolon, tricolon carmen: abesse is potest, etiamsi eidem hoc illudve genus prae caeteris inservire aptum sit. Non postulat ejusmodi sensum carminis materia seu objectum: canas in natales genethliaca, in nuptias epithalamia, in discessum aliorum propemptica, in abitum tuum apobateria, inque reditum epibateria, in victorias epinicia, in Magnalia DEI hymnos, in res personasve insignes encomiastica,

in

in urbium aut regionum everfiones threnos, in defunctorum funus epicedia, in tumultum epitaphia, in res alias alius nominis carmina: sub rerum velaminae res tegere haud cogere; ni aenigmatica forte Auditori tuo seu Lectori dare aveas. Neque etiam tractandi modus reconditum illum Poeseos sensum ubique postulat. *Εξηγητικῶς* age: expone res gestas cum genealogiis historico, res Philosphicas, Oeconomicas aliarumque Artium doctrinas didascalico, sola morum praecepta angeltico, res varias epistolico carmine: tegendis sub velamine rebus non indigebis; sed indigebis demum, si fata quorundam factaque sive lacti sive tristicus eventus, adscitis aliis personis, vel cum apparatu scenico, vel absque eo, per *μυμησον* repraesentando *δραματικῶς*, aut dramaticum & exegeticum modum conjungendo *μυσῶς* agere malis. Nec obstat auctoritas aliqua: Extant Graecae, Latinae, Germanicae Poeseos, antiquiora, recentiora specimina, quae nihil sub velamine gerunt: quis omnia ea spuria dixerit? Immo si demus, Graecorum, Latinorum, Germanorum, Belgarum quoque legibus genuina talia non esse; num aestumanda ex illorum legibus esset Hebraeorum, & Veterum quidem, Poesis? Quod si instet Auctor, Sacrorum, quae Spiritus S. consignavit, carminum in universum indolem esse, ut tota sub rerum velo res alias tegant; probare id, primum qua caetera, quae praeter Ijobea in sacris extant, Poëmata, dein, cum alia agere Methodo Scriptor Ijobeus potuerit, etiam qua dialogos nostros, labore haud adeo levi, tenebitur. Hoc vero si probaverit, concedemus facile, dummodo semper res futurae, praeteritae nunquam, sub velo lateant, quod adjecit ille: *'t gene sy nu onder de scherffe verbergen, sal, so jeds oordeele, om de Kerke des N. T. en dingen daar op betrekkinge hebbende speelen*; siquidem in mysticis V. T. rebus major ad res N. T. quam ad res quovis alio tempore futuras, respectus habeatur. De mystica Hymnorum Moysis, Deborah, Hannae, Psalmorum Davidis & Cantici Solomonis Poesi multa haec disquirere non vacat. Ne quid tamen praepudicium e silentio nostro Auctori nascatur, notamus, admissio etiam mystico illorum Poematum, in pluribus, sensu, dialogorum Ijobeorum sensum mysticum nondum evictum esse. Deprehendimus quippe, singularis plane & a nostris distincti generis ista esse, dum singulari plane & nulli dialogorum nostrorum praefixo titulo *שירי* seu *Canticorum* omnia, (excepto solo Hannaeo ex I. Sam. II, I. *שירי* nominando,) insigniuntur, vid. Exod. XV, I. Devt.

XXXI, 30. XXXII, 39. Jud. V, II. Psalmos permultos, Cant. I, I. Scrupulum quidem movit phrasîs: **וְיִסַּף אִיּוֹב שֵׁנָה מִשְׁלוֹ וַיֹּאמֶר** occurrens c. XXVII, I. XXIX, I. in qua vox **מִשְׁנָה** Auctori mysticos notat sermones (*woorden en redenen, die sinnebeeldig sijn, en op geestelijke dingen en de Kerke passen, ut vocis vim posteriori in loco brevius aperit;*) at, cum cogitaremus, nec primam originem, nec Scripturae perpetuum usum mysticam in voce **מִשְׁנָה** notionem exigere, sed generatim potius *νοήσας γνώσας*, sententias dominas & regias, conceptas de rebus summis, coelestibus, memorabilibus, & egregiis, rotundis, nervosis, penetrantibus, seu propriis seu figuratis, dictis enunciatis, B. Dannhauero Nostro in Hodof. Prooem. Interprete, eam denotare, eximi scrupulum passi sumus; (in parenthesi licet adprobemus, quod dicit Auctor in parenthesi ad c. XXVII. v. I. postquam uberius vim vocis expresserat, *want so veel meinen wy 't Woord מִשְׁנָה by de H. Schrijvern in dierglijke stoffe, i. e. in tali, mystica nempe, materia, te betekenen.*) Unde verba: *gelijk 't ook met het Digt-werk van Moïsis, Debora's, Hanna's Gesangen, Davids Psalmen, Solomons Lied der Liedern so gelegen is, pro velo Poetico dicta nobis non obsunt. Atque sic satis de altero pro dialogis argumento.*

§. XVIII. Restat ultimum pro mystico Dialogorum sensu argumentum, quod invenire se putat Auctor in mystico cum aliis Scripturae V. T. locis parallelismo. Plura hic nobis placent. Placet adfertum prius: *in Job en sijner Vrienden redenen* (in Ijobi ejusque Amicorum sermonibus; pro his enim, non simul pro caeteris argumenta sua l. c. Auctor confert: quod notare supra obliti sumus,) *sijn verscheiden uitdrukkingen, die ook elders in de Profetien en Psalmen gevonden en van 't N. T. verklaart worden.* Multos in dialogis nostris ostendit Auctor, per integrum in eos Commentarium, loquendi modos, qui totidem fere, vel plane etiam, verbis in Prophetiis Psalmisve inveniuntur, immo de N. T. explicantur. Nec displicet posterius: *de overeenkomste in der Schriften is eene allernutste en gefundeerste setregel om eenig deel van Gods woord te openen.* Certe, quae utilis magis, quae magis fundata in interpretanda aliqua verbi divini parte regula esset, praeter fidei analogiam, phrasium emphasin, contextus harmoniam non datur. Demonstrari tamen ex his posse, quod demonstrandum erat, ambigimus. Scilicet ad verum Scripturae parallelismum nudus phrasium concentus

haud

haud sufficit: plura requiruntur: e quibus praecipuum est, ut eodem scopo ac sensu phrasis eadem in distinctis locis a Scriptoribus, vel iisdem, vel diversis, usurpetur; unde exorta inter parallelismum qua sola verba, & parallelismum qua rem ac verba simul (tertium, qua rem solam, ceu huc non pertinentem, hic omittimus) distinctio est. Quousque igitur Clarissimus Auctor non demonstraverit, Ijobum Ijobique amicos eodem scopo ac sensu, quo Prophetas, & Psalmista, iisdem usos fuisse phrasibus, eoque genuinum & ad rem ipsam attinentem parallelismum eum, quem inspergit dialogis Auctor, non agnoscimus. Paucis: totam, de sensu Dialogorum, immo totius Historiae mystico sententiam adjuvabit egregie adductus & adducendus parallelismus, quam primum caeteris, quae protulit Auctor, argumentis pondus suum, constiterit. Si instet Antonides, constare adhuc pondus suum prolatis a se caeteris argumentis: apodictica ea & sufficientia adhuc esse (vid. S. I. §. 25.) si repetat de caeteris duobus secundae classis illa: *dat de redenen van Job en sijne Vrienden, waarlijk sinnebeeldig sijn, meinen wy ten vollen uit dese redenen te blijken*: si de omnibus primae classis haec repetat: *dat doen wy door navolgende betoog redenen, die wy meinen soo veel en soo gewichtig te sijn, dat er 't gemoed van een ieder Christen in sal berusten konnen, vel: Uit dese (en diergelijke) bewijs-reedenen vermeinen wy ten klaarsten te blijken, dat de H. Job 't voorbeeld en de schilderje van de Kerke des N. T. gedraagen heft, en dat de in sijn Boek vermelde saaken sinnebeeldig sijn: 't welk wy te bewijzen hadden*; removenda erunt, quae singulis opposuimus, dubia, pondusque a nobis fortasse nondum satis perspectum commonstrandum erit. Credat Antonides, tam parato animo, quam Ille meliora de Explicantibus, nos meliora de probantibus momentis *μελετήματα*, si quae oblata fuerint, amplexuros esse. Et haec de momentis probantibus dicta sunt.

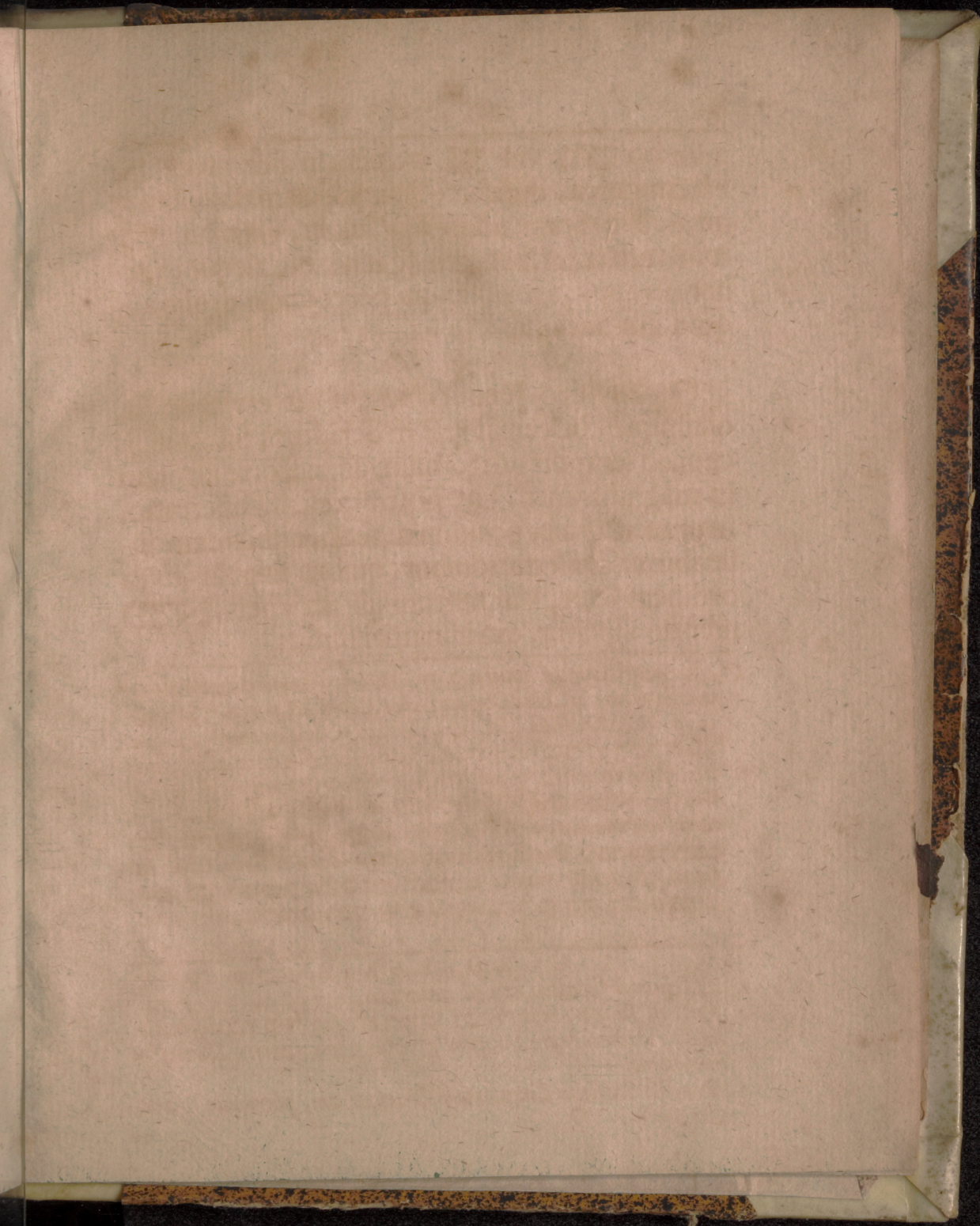
§. XIX. Ad momenta sententiam de sensu Historiae Ijobae mystico, commendantia, de quibus S. I. §. 26. 27. ut multa adnotemus, crescens sub manibus materia, immo ipsa instituti nostri ratio, quae erat, in fundamenta, quibus innitebatur tota sensus mystici structura, magis, quam in explicationes, quam in commendationes, inquirere. Pauca tamen, eaque brevi stilo communicabimus. Commendat Auctor suas de mystico sensu meditationes maxime a consensu cum fidei analogia & Ecclesiae suae Formulis. Nos ad haec breviter. Magni momenti res ad commendandam inter-

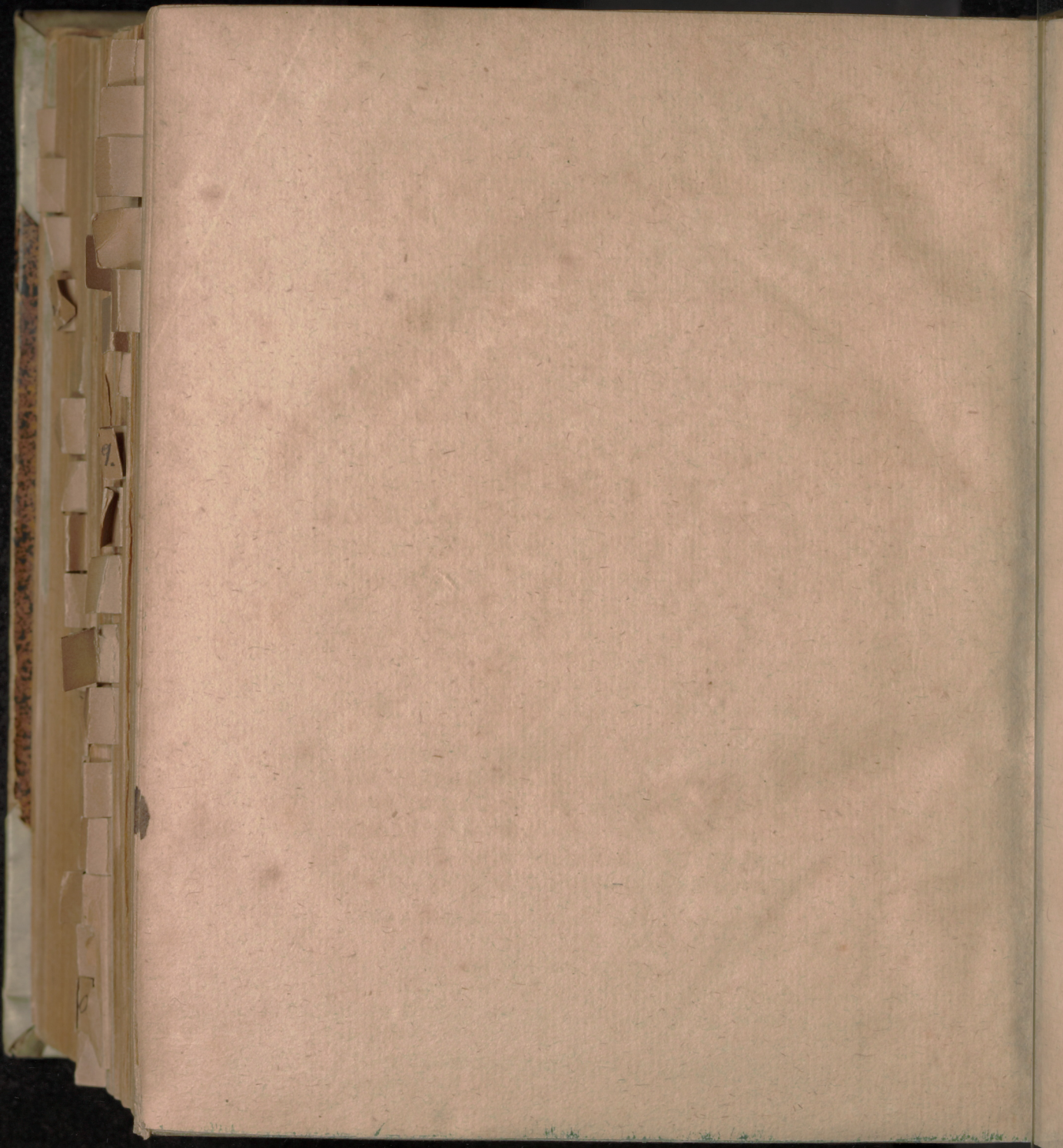
interpretationem Analogia Fidei est: ἔπε περὸ Φητείας, κατὰ τὴν ἀνα-
 λογίαν τῆς πίστεως, inquit Apostolus Rom. XII, 6. Sed obvenerunt in
 Explicatione hujus illiusve periodi, vel in rebus vel in phrasibus, quae
 minus consentire cum illa videbantur. Perquirere tamen ea in prae-
 senti non lubet, cum remotis etiam iis, sensus mysticus, si ponderosa
 essent, quae Auctor pro eo congescit, argumenta, defendi posset. Uni-
 cum addimus: fidei analogiam tenent indubitate, qui literae soli inhae-
 rentes mirandos fidelium in his terris ductus pro dogmatica exegeteosis
 norma ponunt, Lectoribus ubivis acclamaturi: יְהוָה כִּי הַפְלִיא יְדָוּתוֹ
וְיִסְדּוֹ e Psal. IV, 4. De consensu cum Ecclesiae Reformatae For-
 mulis videant Reformati, prae caeteris populares, Belgae. Nostrae Con-
 cordiae Formulae contrarii non sunt, qui Ijobi exemplum ut mere hi-
 storicum ad illustrandam, quam modo innuimus, doctrinam adhi-
 bent. Ita enim *Apologia A. C. p. 96. 97. Deus varie exercet sanctos, &*
saepe differt praemia justitiae operum, ut discant non confidere sua justitia,
ut discant quaerere voluntatem Dei magis quam praemia, sicut apparet in
JOB, in Christo & aliis Sanctis. Ad caetera commendationis momenta,
 plura alio tempore. Jam claudimus opellam; si datam supr. p. 29. l. 30.
 fidem, intimando Ven. Stiffieri edendum propediem Opus, solverimus.

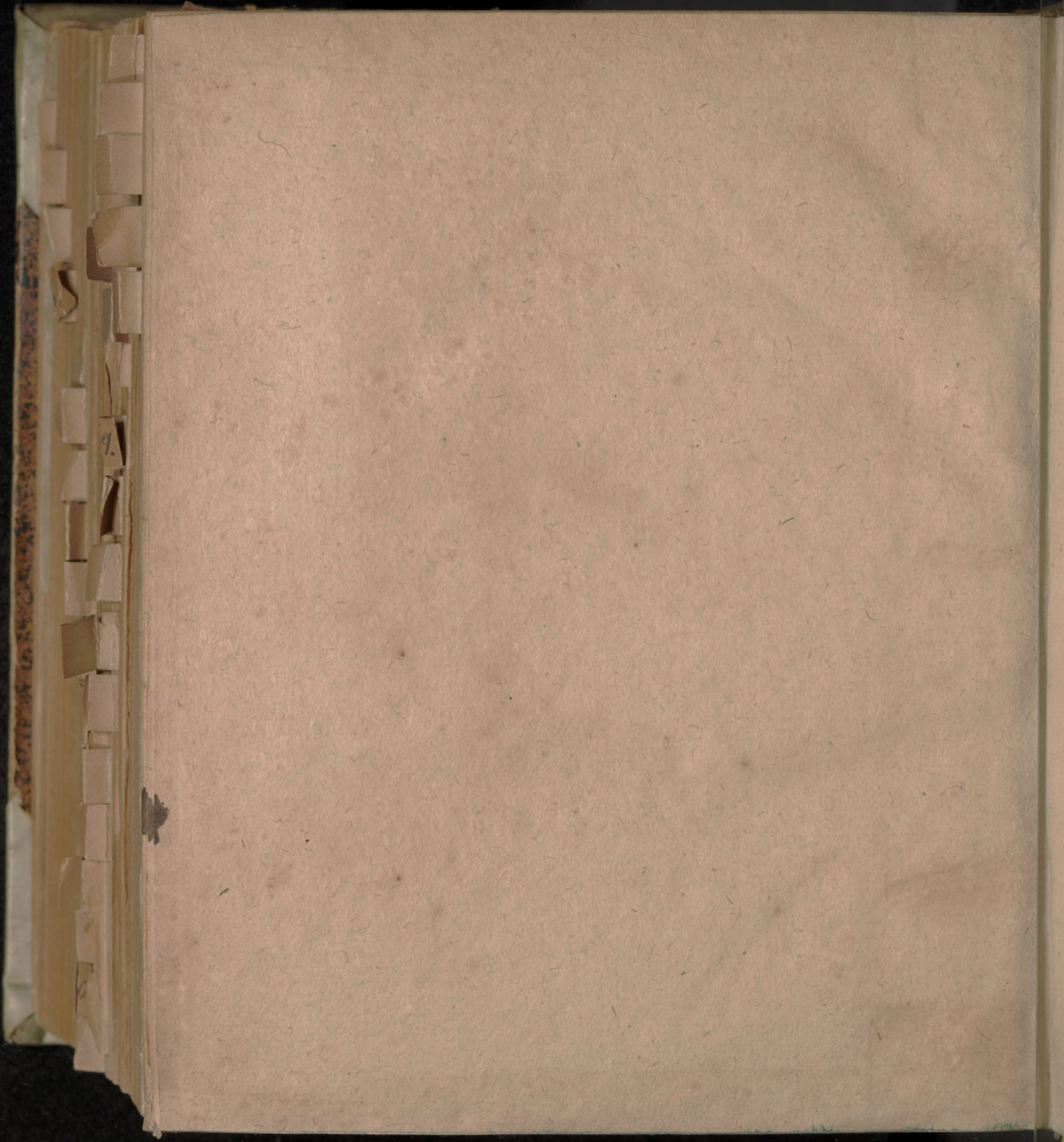
§. XX. Claudimus vero, ut Catena Patrum in Ijobum, cum Chry-
 sostomo: Ἐκαστος δὲ τῶν ἀναγνωσκόντων, ὡς περ εἰς ἀρχέτυπον τινα εἰκό-
 να ὄρων τὸν ἀθλητὴν τῆτον τὸν γενναῖον, μιμείδω τὴν ἀνδρείαν, ζηλέτω
 τὴν ὑπομονήν, ἵνα τὴν αὐτὴν βαδίσας ὁδὸν, καὶ πρὸς ἀπίστους τῶ ἀβυσσὸς
 τῆς μηχανᾶς γενναῖως παρατάξάμενος, τῶν ἐπιγυρμένων ἀγαθῶν
 τοῖς ἀγαπῶσι τὸν θεόν, ὀπίσχειν δυναθῆι. καὶ γινέσθω τὰ τῶ μακα-
 ρεῖς τῶδε πάθη, φάρμακα τῶν ἡμετέρων κακῶν. καὶ τὸ χαλεπὸν τῆτε
 κλυδάνιον, λιμὴν τῶν κατ' ἡμᾶς συμφορῶν. καὶ ἐφ' ἑκάστῳ τῶν συμ-
 βανόντων ἡμῖν λογιζώμεθα τὸν ἄγιον. καὶ ὄρωντες ἐν σώμα τὰ τῆς οἰκ-
 μένης ὑποστῶν δεινά, γενναῖως ὅτι πῶς κατὰ μέτρον ἀνακείμεθα. καὶ
 κατὰ περ πρὸς μητέρα τινα φιλόσοφον, πῶν περ χεῖρας ἐκεί-
 νου, καὶ τὰ παιδικὰ περὸ βημένα δεχομένην καὶ ἀνακείωμένην, ἔτω πρὸς
 τὴν βίβλου ταύτην αἰὶ κατὰ φεύγωμεν. καὶ ἐκίτισσέ τε καὶ μηκίσσε ἡμῖν
 ὀπίθ' δεινά, ἱκανὴν πάντως λαβόντες τὴν παραμυθίαν, ἔτως ἀπελευσόμε-
 θα χάριτι Χριστοῦ ὁ ἀληθινῶ Θεοῦ. μεθ' ὃ τῶ Πατρὶ ἡ δόξα, αἶμα τῶ
 ἀγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ αἰὶ, καὶ εἰς τὰς αἰῶνας τῶν αἰῶνων.

A M H N.

Lege B. L. p. 7. l. 8. γ p. v. p. 6. l. 2. hos p. hoc, p. 9. l. 20. decem p. undecim, p. 11. l. 31.
 " p. 7. l. 34. paries p. murus, p. 26. l. 24. plurium p. plurimum, & haec
 atque caetera παραρρήματα ignosce.

que locus *1. Cor. XI, 5.* quo Paulus de Viris
sque in Ecclesia prophetantibus loquitur. vide
Celeberr. JOH. LIGHTFOOTVM in Ho-
aic. Talmudicis ad hunc locum, p.m. 211. sqq. & ad
V. 2. p. 239. sqq. Nulli præterea negamus, fami-
n cum Deo intimam jure meritoque inter pri-
ræcipua referri debere & posse, quibus alio-
phetæ hominum longissime transeunt condi-

Illustre hujus amicitia ex Sacra Scriptura,
Abrahamum, videre potes in Mose, cui tan-
id Judæi adscribunt gradum prophetiæ, ut
BECHAI *Comment. in legem fol. 3. col. 1.* ארון
כל נבואת כל נביאי ישראל

omnium Prophetarum Dominum vo-
conf. ABARBANEL *Commentario in Deute-
ascha הברכה וזאת הברכה fol. m. שלח col. 3.* ad locum
his verbis, ubi
insuper de Bileamo adfert: הרמב"ן כתב שלא

באה ההורדה בפסוק זה לספר מעלת
שר משה על כל שאר הנביאים כי כ

זה בב"ב "מקומות הא' בפסוק וארא אל א

ונזמר' והב' בפסוק אם יהיה נביאכם ו

בא לבאר שהיה נבואת משה כמרכי עם הב

אל פנים שמבין דבריו וכוונתו באמריו ונהכר

בפניו ולכן אמרו בבלעם בעת שהיה מנבא

ישראל היה כן שעמר על דבריו השם

רצונו וחפצו ככל העתיד לבא על י

וכאלו היה הוה מנבא פנים בסני

ואף על פי כן יש הפרש בין נבואת

לנבואת בלעם כמו שזכרו בספר וכו' ו

E 2

קס

